

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

Fakulta biomedicínského inženýrství

Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

Metody prevence obchodování s lidmi na území České republiky

Methods of Prevention of Human Trafficking in the Czech Republic

Diplomová práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva

Studijní obor: Civilní nouzové plánování

Vedoucí práce: Mgr. Tereza Šimonová

Bc. Nela Manučarjanová

Kladno, květen 2018

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Nela Manučarjanová**
Studijní obor: Civilní nouzové plánování
Téma: **Metody prevence obchodování s lidmi na území České republiky**
Téma anglicky: Methods of Prevention of Human Trafficking in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

Předmětem diplomové práce bude zhodnocení současné situace v oblasti prevence obchodování s lidmi na území České republiky. V teoretické části bude popsána problematika obchodování s lidmi a její legislativní zakotvení. Dále budou uvedeny nejčastější formy obchodu s lidmi a základní znaky obchodování s lidmi. Důležitou součástí teoretické části bude zhodnocení preventivních aktivit souvisejících s danou problematikou ve světě, a hlavně na území České republiky. V praktické části budou zpracovány statistické výstupy o formách obchodování s lidmi na území České republiky i ve světě. Dále bude proveden průzkum informovanosti studentů středních škol o obchodu s lidmi prostřednictvím dotazníkového šetření a bude osloveno minimálně 100 respondentů. Další výzkumnou metodou bude SWOT analýza, na jejímž základě budou navržena opatření na zlepšení prevence.

Seznam odborné literatury:

- [1] STRÍTECKÝ, Vít a TOPINKA, Daniel, Obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování v teorii a praxi, ed. 1., Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, ISBN 978-80-87558-11-9
- [2] ARONOWITZ, Alexis, Human trafficking, human misery: The global trade in human beings, ed. 1., London: PRAEGER, 2009, ISBN 978-0-275-99481-5
- [3] HENDL, Jan, Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace, ed. 1., Praha: Portál, 2005, ISBN 80-7367-040-2
- [4] VANÍČKOVÁ, Eva, Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, ed. 1., Praha: Česká společnost na ochranu dětí, 2005, ISBN 80-239-4793-1

Vedoucí: Mgr. Tereza Šimonová

Zadání platné do: 20.08.2019

.....
vedoucí katedry / pracoviště

.....
děkan

V Kladně dne 02.10.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem Metody prevence obchodování s lidmi na území České republiky vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V Kladně dne 16.05.2018

.....
Bc. Nela Manučarjanová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala mé vedoucí Mgr. Tereze Šimonové za cenné rady, které mi po celou dobu zpracování diplomové práce poskytovala, za její vstřícnost a trpělivost. Zároveň děkuji všem, kteří mi poskytli potřebné informace, věnovali svůj čas a dali zpětnou vazbu. Rovněž děkuji respondentům z řad studentů středních škol z Ústeckého a Jihočeského kraje za to, že se podíleli na dotazníkovém šetření.

Abstrakt

Diplomová práce pojednává o problematice obchodování s lidmi a o metodách její prevence. Aktuálnost tématu vychází z nárůstu počtu obchodovaných osob a nově vznikajících forem obchodování s lidmi. Existuje předpoklad, že počet obchodovaných osob bude narůstat i do budoucna, a proto je důležité zaměřit se na prevenci.

Práce je rozdělena na část teoretickou a část výzkumnou. V teoretické části je poskytnut ucelený náhled na problematiku obchodování s lidmi se zaměřením na legislativní zakotvení, formy a základní znaky obchodu s lidmi. Dále jsou v této části popsány metody prevence ve světě a v České republice.

Na teoretickou část navazuje část výzkumná, která ve svém úvodu popisuje cíle a hypotézy práce. Rovněž je popsán postup výzkumu, výzkumný vzorek a metody získání dat. Použitou metodou je kvantitativní výzkum, který je proveden pomocí nestandardizovaného anonymního dotazníku. Dotazník byl rozposlán vyváženě mezi studenty posledních ročníků středních škol v pohraničních oblastech Jihočeského a Ústeckého kraje. Návratnost je 130 zodpovězených dotazníků. Výsledek sběru dat je následně vizualizován pomocí tabulek a grafů.

V diskuzi je provedena komparace získaných dat se statistickými údaji o obchodování s lidmi. Na základě analýzy zodpovězených dotazníků a SWOT analýzy jsou navržena opatření na zlepšení prevence obchodování s lidmi.

Klíčová slova

obchodování s lidmi; novodobé otroctví; prevence; metody prevence; nucená práce; sexuální vykořisťování

Abstract

The diploma thesis deals with the issues of human trafficking and methods of its prevention. The topic is relevant because it is based on the fact that the number of people being victims of human trafficking and its emerging trends have increased. There is a hypothesis that the number of trafficked persons will increase in the future, so it is important to focus on prevention.

The thesis is divided into two parts: theoretical and research. The theoretical part provides a comprehensive view of human trafficking with a focus on legislative anchoring, forms and basic traits of human trafficking. This part includes description of preventive methods in the world and in Czech Republic.

The theoretical part follows the research part, which describes the aims and the hypothesis of work. The research process, the research sample and the data acquisition methods are also described. The method used is quantitative research, which is done using a non-standardized, anonymous questionnaire. The questionnaire was distributed in a balanced way among the students of the last years of secondary schools in the border regions of the South Bohemian and Ústí regions. We have received 130 responses. Collected data was then visualized, using tables and graphs.

The collected data was compared with the statistical data about human trafficking. Based on the results of the survey and the SWOT analysis, effective measures to improve the methods of prevention of human trafficking were devised.

Keywords

human trafficking; modern slavery; prevention; methods of prevention; forced labour; forced sexual exploitation

Obsah

1	Úvod	9
2	Současný stav	11
2.1	Obchodování s lidmi	11
2.1.1	Definice	11
2.1.2	Mezinárodní legislativa	13
2.1.3	Legislativa v ČR	14
2.2	Znaky obchodování s lidmi	16
2.3	Formy obchodování s lidmi	18
2.4	Metody prevence obchodování s lidmi	24
2.4.1	Metody prevence obchodování s lidmi ve světě	26
2.4.2	Metody prevence obchodování s lidmi na území ČR	27
2.4.3	Instituce zaměřené na prevenci obchodování s lidmi v ČR	32
3	Cíle práce a hypotézy	36
3.1	Cíle práce	36
3.2	Stanovené hypotézy	37
4	Metodika	38
4.1	Popis výzkumného šetření	38
4.2	Stanovení výzkumného vzorku	38
4.3	Výzkumný nástroj	39
5	Výsledky výzkumu	41
5.1	Vyhodnocení údajů z dotazníku	41
5.2	Statistické výstupy forem obchodování s lidmi	58
5.3	Vyhodnocení cílů	61

5.4	Vyhodnocení hypotéz	63
6	Diskuze	66
7	Závěr	82
8	Seznam použitých zkratek	83
9	Seznam použité literatury	84
10	Seznam použitých obrázků	90
11	Seznamu použitých tabulek	91
12	Seznam příloh	92

1 ÚVOD

Fenomén obchodování s lidmi, dříve též označován jako otrokářství, je spojován s celou historií lidstva až do současnosti. S postupným vývojem společnosti se vyvíjela i tato nelegální činnost. Zatímco dříve se jednalo hlavně o sexuální nebo pracovní vykořisťování, v současnosti vznikají stále nové a více promyšlené formy. Ačkoliv není tolik medializované, obchodování s lidmi patří mezi jednu z nejvíce výdělečných a rozšířených činností organizovaného zločinu. Nejvíce problematické na obchodování s lidmi je prokazování v rámci trestního řízení, jelikož se jedná o velice latentní činnost a nikdy nelze odhadnout její rozsah.

Za příčiny je považováno mnoho faktorů, mezi něž se řadí například chudoba, nezaměstnanost, nízké vzdělání, nedostatek informací apod. Avšak obchodování s lidmi se může rovněž týkat osob s vysokoškolským vzděláním nebo kvalifikovaných pracovníků z východu. Pokud se rizikové jevy nezachytí včas nebo se nezabrání jejich stupňování a opakování, problematika obchodování s lidmi se bude rozšiřovat. Nejefektivnějším nástrojem v boji proti obchodování s lidmi je důsledná a správně aplikovaná prevence. Množství přibývajících případů a nedostatečná pozornost ze strany veřejnosti, byly důvodem, proč se na fenomén obchodování s lidmi zaměřit. Tudíž na základě aktuálnosti této problematiky bylo zvoleno téma „Metody prevence obchodování s lidmi na území České republiky“.

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a část výzkumnou. Teoretická část je věnována popisu problematiky obchodování s lidmi, konkrétně definici, mezinárodní legislativě a české legislativě. Rovněž jsou uvedeny formy a hlavní znaky obchodování s lidmi. V teoretické části jsou také popsány metody prevence obchodování s lidmi ve světě a na území České republiky spolu s institucionálními zástupci zajišťujícími tuto činnost.

Výzkumná část je zaměřena na kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření a analýzu dat od respondentů, jimiž jsou studenti posledních ročníků středních škol z pohraničních oblastí Jihočeského a Ústeckého kraje. Dotazník je koncipován tak, aby se zjistilo povědomí studentů o problematice obchodování s lidmi a na základě toho vyhodnotilo, jak kvalitní je míra prevence v těchto krajích. Součástí praktické části je také SWOT analýza, která pomůže zhodnotit silné a slabé stránky dosavadní prevence.

Hlavním cílem práce je předložit čtenáři ucelený náhled na problematiku obchodu s lidmi, konkrétně na oblast prevence v České republice. Dalším cílem diplomové práce je, pomocí analýzy dat z dotazníkového šetření a SWOT analýzy, navrhnout možná zlepšení metod prevence obchodování s lidmi.

Z důvodu předcházení stigmatizace je v celé diplomové práci místo „oběť obchodování s lidmi“ využíván termín „obchodovaná osoba“, které má stejný význam. Pojem „oběť“ je využíván ve formálních dokumentech, v legislativě a ve státní správě obecně, ale nevládní organizace se proti němu vyhrazují. Podle nich označení „oběť“ způsobuje terciární viktimizaci obchodované osoby (Holanová, 2007).

Zdroje, které jsou v diplomové práci využívány, jsou převážně mezinárodní dokumenty, národní dokumenty anebo publikace vydané mezinárodními či nevládními neziskovými organizacemi. Odborných publikací je v českém jazyce minimální množství. Právní předpisy použité v této práci odpovídají právnímu stavu ke dni 30. 4. 2018.

2 SOUČASNÝ STAV

2.1 Obchodování s lidmi

Pojem otroctví je spojován s dávnou minulostí, kdy ještě existovaly trhy s otroky, běžně se prodávaly nevěsty, děti anebo ženy pro sexuální uspokojení. Přestože otroctví bylo oficiálně zrušeno, tento fenomén přetrvává do dnes. Obchod s lidmi je v současnosti nazýván novodobým nebo moderním otroctvím. Do konce 20. století bylo otroctví spojováno hlavně s obchodováním žen a dívek pro sexuální průmysl, avšak později bylo zaznamenáno a popsáno mnoho dalších forem obchodování s lidmi (Svobodová, 2012).

Obchodování s lidmi je celosvětový jev nezřídka spojovaný s organizovaným zločinem, pro který představuje jednu z nejvíce výdělečných činností. Odhaduje se, že patří mezi třetí největší nezákonný způsob obohacování hned po obchodování se zbraněmi a drogami. V problematice obchodování s lidmi existuje vysoké riziko, že pachatelé nebudou potrestáni, jelikož prokazování v trestním řízení je velice obtížné z důvodu latence a strachu obchodovaných osob. Pachatelé nebo skupiny pachatelů využívají zdánlivě bezvýchodných situací svých obětí, jakou je například nelegální pobyt na území cizího státu, neznalost prostředí, jazyková bariéra, dluhy, drogová závislost apod. (Ministerstvo vnitra, 2018).

2.1.1 Definice

Definicí pojmu obchodování s lidmi existuje velké množství. První mezinárodně uznávanou definici bylo možné zaznamenat v Palermském protokolu (celým názvem: Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště se ženami a dětmi), jenž se stal součástí mezinárodní Úmluvy o nadnárodním organizovaném zločinu (Ministerstvo vnitra, 2018).

Článek 3 písmene a) Palermského protokolu definuje obchodování s lidmi takto:

„obchodováním s lidmi se rozumí najímání, doprava, transfery, ukrývání nebo přijímání osob pod hrozbou nebo za použití síly nebo jiných forem nátlaku, únosem, lstí, podvodem, zneužitím pravomoci nebo situace bezbrannosti nebo za použití poskytnutí nebo získání peněz nebo prospěchu k získání souhlasu pro ovládnutí osoby jinou osobou, za účelem vykořisťování. Vykořisťování zahrnuje minimálně vykořisťování prostitucí jiných nebo jinými formami sexuálního vykořisťování, nucenou práci nebo službami, otroctvím nebo praktikami podobnými otroctví, nevolnictví nebo odstraňování orgánů“ (Palermský protokol, 2000).

Definici doplňují další odstavce. Článek 3 písmene b) nám říká, že jednání, které naplňuje alespoň jeden z výše uvedených znaků, bude považováno za obchodování s lidmi i přesto, že oběť s obchodováním a s cílem ji zneužít souhlasí nebo si to dokonce přeje.

Další dva odstavce jsou věnovány obchodování s dětmi, konkrétně odstavec c) stanovuje, že *„najímání, doprava, transfery, ukrývání nebo přijímání dítěte pro účely vykořisťování bude považováno za obchodování s lidmi i v případě, že nebude zahrnovat žádný z prostředků uvedených v odstavci a)“*. Poslední odstavec (tedy čl.3 odst. d) definuje, že dítětem je kdokoli, kdo nedovršil osmnácti let (Palermský protokol, 2000).

Tato definice byla v mezinárodním právu považována za průlomovou. Zaznamenává mnoho důležitých informací. V Palermském protokolu bylo poprvé definováno obchodování s lidmi na území jednoho státu. Do té doby bylo obchodování s lidmi uznáváno pouze v případě, že došlo k překročení hranic státu. Významná je také skutečnost, že podle definice se obchodovanou osobou může stát muž, nikoliv pouze žena nebo dítě (Strítecký a Topinka, 2013).

2.1.2 Mezinárodní legislativa

Mezinárodních dokumentů, které upravují problematiku obchodování s lidmi existuje velká řada. Pro účely této práce jsou zmíněny pouze ty dokumenty, které jsou závazné pro Českou republiku.

Prvním důležitým dokumentem je Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště se ženami a dětmi (tzv. Palermský protokol). Jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, protokol doplňuje Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, která pro Českou republiku vstoupila v platnost v roce 2013. Protokol byl po projednání textu Valným shromážděním OSN předložen k podpisu na konferenci v italském Palermu v prosinci roku 2000. V České republice byl ratifikován dne 17. prosince 2014 a v účinnost vešel dne 16. ledna 2015. Tento protokol je důležitý proto, že zahrnuje dnešní platnou definici obchodování s lidmi a rozšiřuje ji o další formy, než které byly doposud známé (Ministerstvo vnitra, 2018; La Strada, 2015).

V následujícím odstavci jsou uvedeny další, pro ČR závazné a mezinárodně uznávané, dokumenty. Jde o tři směrnice. První je Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011, o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí. Druhou je Směrnice Rady 2004/81/ES ze dne 29. dubna 2004 o povolení k pobytu pro příslušníky třetích zemí, kteří jsou obchodovanými osobami nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví, a kteří spolupracují s příslušnými orgány. Poslední je Směrnice 2012/29/EU. Ta zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie (2001/220/SVV). Tyto tři směrnice dohromady pokrývají důležité aspekty obchodování s lidmi. Mezi ně se řadí opatření, která mají minimalizovat obchodování s lidmi, vytvářet společnou migrační politiku a v neposlední řadě podporovat a chránit obchodované osoby.

Dalšími mezinárodně závaznými dokumenty jsou úmluvy. Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi, která je zaměřená na cíle boje proti obchodu s lidmi. Jsou jimi prevence, ochrana práv obětí, efektivní odhalování pachatelů a prosazování mezinárodní spolupráce (Ministerstvo vnitra, 2018).

Následuje Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 29 o nucené nebo povinné práci, jejímž cílem je boj za potlačení nucené nebo povinné práce v co nejkratší době v zemích, které tuto úmluvu ratifikovaly.

Posledním uvedeným mezinárodním dokumentem je Úmluva OSN o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob (1949) prosazující zákaz nucené prostituce žen a dětí (La Strada, 2015).

2.1.3 Legislativa v ČR

Trestný čin obchodování s lidmi podstoupil v trestním právu mnoha změn. V počátcích byla legislativa zaměřena hlavně na trestný čin obchodování se ženami. Stejně tomu tak bylo v trestním zákoně č. 140/1961 Sb., který nabyl účinnosti 1. ledna 1962, kde byl v § 246 definován trestný čin obchodování se ženami. Až s novelizací zákona č. 134/2002 Sb. přišla v tomto směru změna, kdy byl předmět trestného činu rozšířen i na muže. Též se upravilo samotné znění § 246 na trestný čin obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku. Další změna nastala v potrestání pachatele odnětím svobody na pět až dvanáct let, pokud v souvislosti s trestním činem způsobil těžkou újmu na zdraví, jiné závažné následky nebo smrt (zák. č. 134/2002 Sb.).

V roce 2004 došlo zákonem č. 537/2004 Sb. k další změně trestního zákona č. 140/1961 Sb., kde byla problematika obchodování s lidmi rozdělena do několika paragrafů. Trestný čin obchodování s dětmi byl zakotven v § 216a v hlavě šesté - Trestné činy proti rodině a mládeži. V hlavě osmé (trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti) v § 232a se nacházel trestný čin obchodování s lidmi

a v souvislosti s touto problematikou je uveden i § 233 trestný čin zavlčení do ciziny. Nově bylo zmíněno obchodování za účelem otroctví, nevolnictví nebo jiné formy sexuálního obtěžování, než byl pohlavní styk. Další změna, která byla zaznamenána, byla věková hranice oběti. Uvedený trestný čin mohl být páčán, jak na osobách mladších osmnácti let, tak na dospělých osobách (zák. č. 140/1961 Sb.).

V současnosti problematiku obchodování s lidmi v České republice upravuje trestní zákoník (neboli zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník), který nabyl účinnosti 1. ledna 2010. Konkrétně je obchodování s lidmi zakotveno v § 168 trestný čin obchodování s lidmi, v hlavě II., která má název: Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství.

Aktuální znění skutkové podstaty pohlíží na trestný čin obchodování s lidmi v případě, že pachatel nebo skupina pachatelů „*přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje, přijme nebo vydá osobu, za použití násilí, pohrůžky násilí nebo jiné těžké újmy nebo lsti anebo zneužívaje jejího omylu, tísně nebo závislosti, aby jí bylo užito*

- a) jiným k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla,*
- b) jiným k odběru tkáně, buňky nebo orgánu z jeho těla,*
- c) k službě v ozbrojených silách,*
- d) k otroctví nebo nevolnictví, nebo*
- e) k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování, anebo kdo kořistí z takového jednání“ (§ 168, zák. č. 40/2009 Sb.).*

Pachatel nebo skupina pachatelů může být potrestána odnětím svobody nebo propadnutím majetku, pokud se prokáže členství v organizované skupině páchající nebo účastníci se na vykořisťování osob, pokud svými činy způsobí nebo se podílí na způsobení těžké újmy na zdraví nebo zaviní smrt. Rovněž spáchá-li čin, jehož

úmyslem je užít obchodovanou osobu k prostituci nebo prokáže-li se úmysl získat z výše uvedených činností užitek velkého rozsahu.

Tento aktuální zákon na rozdíl od předchozího plně upravuje problematiku obchodování s lidmi v jednom paragrafu. Obsahuje další formy obchodování s lidmi a v oblasti trestního stíhání, je trest rozšířen o propadnutí majetku pachatele a o potrestání i za přípravu zmíněného trestného činu (zák. č. 40/2009 Sb.).

Dalším velice důležitým legislativním dokumentem České republiky je Listina základních práv a svobod, která upravuje základní lidská práva a svobody občanů ČR. Dle Listiny základních lidských práv a svobod nikdo nesmí být nucen k práci nebo službám a každý má právo na zachování lidské důstojnosti (zák. č. 2 /1993 Sb.).

S již zmíněným trestním zákoníkem úzce souvisí i trestní řád (zákon č. 141/1961 Sb.), jenž upravuje postup procesu trestního řízení. Posledním neméně důležitým legislativním dokumentem je zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. Tento zákon upravuje práva obětí, zaštiťuje jejich podporu a podporuje subjekty, které pomoc obětem trestných činů poskytují (La Strada, 2015).

2.2 Znaky obchodování s lidmi

Z Palermského protokolu vychází tři základní charakteristické znaky obchodování s lidmi, těmi jsou nábor a transport, donucení a vykořisťování. Celý cyklus obchodování s lidmi je velmi zdlouhavý a složitý proces, kde má každá z jeho fází jinou délku trvání.

NÁBOR A TRANSPORT

Palermský protokol zmiňuje rozdíl mezi obchodováním s lidmi a převaděčstvím lidí. Zatímco u převaděčství je účelem nelegálně překročit hranice, u obchodování je účelem vykořisťovat obchodovanou osobu. Rozdíl je i v tom, jaké zájmy je třeba

chránit. V souvislosti s převaděčstvím se chrání stát proti nelegální migraci a v rámci obchodování s lidmi se chrání jednotlivec, aby nebyl zneužíván a vykořisťován (Winterová, 2005).

Najímání obchodovaných osob probíhá různými způsoby, které se liší tím, pro jaké účely je osoba získávána a v jaké lokalitě k náboru dochází, např. země třetího světa nebo evropské země. V rozvinutějších zemích je nábor sofistikovanější a špatně odhalitelný (např. agentury, které zprostředkovávají au-pair pobyty, studijní pobyty, modelingové agentury apod.). Zatímco v zemích třetího světa je nábor jednodušší, protože tam není taková vzdělanost a informovanost o ostatních zemích a podmínkách v nich (Roth, 2012).

Podle definice z Palermského protokolu je důležité zmínit, že k transportu obchodovaných osob může dojít i v rámci jednoho státu, není třeba překračovat hranice, aby byl trestný čin považován za obchodování s lidmi (Střítecký a Topinka, 2013).

DONUCENÍ

Dalším znakem dle definice z Palermského protokolu je donucení obchodované osoby, které je úzce spjata se lstí, zneužitím pravomoci, únosem, použitím síly, pohrůžkami nebo jinými formami nátlaku. Pro tento znak je typická absence reálného souhlasu obchodované osoby. To znamená, že souhlas chybí anebo byl získán za použití lsti nebo jiným nezákonným způsobem. Např. pokud osoba souhlasila s nelegální prací v zahraničí, neznamená to, že souhlasila s nelidským zacházením, žádnou svobodou pobytu a celkově s otrockými podmínkami (Winterová, 2005).

VYKOŘIŠŤOVÁNÍ

Vykořisťování obchodované osoby nastává ve chvíli, kdy je předána cílovému zákazníkovi. Zákazník obchodovanou osobu vybírá a kupuje jako zboží, které poté slouží pro předem vybrané účely. Pachatelé kořistí z činnosti obchodovaných osob, tzn. že tyto osoby vykonávají práci, za kterou pachatel dostane zapláceno místo nich. Obchodované osoby jsou tedy majetkem zákazníka, čemuž odpovídá i zacházení s nimi. Jsou pod neustálou a přísnou kontrolou, jejich pohyb je omezen, žijí v podmínkách s nedostatečnou hygienou a ve zdravotně závadných prostorách. Obchodované osoby proto často trpí zdravotními problémy, mezi které patří zápal plic, plísně, žloutenky apod. Rovněž jsou jim odebrány cestovní a jiné doklady prokazující jejich totožnost a neustále je jim vyhrožováno pro případ, že by se pokusili o svoji záchranu. Pachatelé si vynucují poslušnost různými způsoby, ať už jde o snižování důstojnosti, psychický nátlak, o bití, znásilňování či mučení (Svobodová, 2012).

2.3 Formy obchodování s lidmi

Existuje mnoho forem obchodování s lidmi, avšak jedno mají společné, tím jsou výše popsané znaky – donucení, vykořisťování, nábor a transport. K vykořisťování může dojít u mužů i žen, dospělých i dětí, jednoduše u kohokoliv, záleží pouze na formě, jelikož každá forma má svá specifika vykořisťování (Svobodová, 2012).

Z definice pojmu obchodování s lidmi lze odvodit nejrozšířenější formy obchodu s lidmi. Od roku 2000 forem obchodování s lidmi přibylo, ale nebyl na ně brán takový zřetel jako na původní formy. Otázkou zůstává, zda se tyto nové formy vyskytují méně často než jiné nebo zda jim byla pouze věnována menší pozornost. Tato kapitola se bude zabývat všemi uznávanými formami obchodování s lidmi (Aronowitz, 2009).

SEXUÁLNÍ VYKOŘISŤOVÁNÍ A NUCENÁ PROSTITUCE

Počátky sexuálního otroctví sahají daleko do historie, až do doby starověku. Sexuální otroctví, se kterým se setkáváme dnes, je mnohem závažnější, jelikož ti, co obchodují s lidmi mají své činy mnohem více promyšlené. S vývojem doby se vyvíjí i postupy, komunikace, technologie a celkově možnosti. Organizované zločinecké skupiny jsou rozsáhlejší, více členité, a tudíž je jejich dopadení složitější.

Existuje několik způsobů projevů sexuálního vykořisťování, nejzávažnějším je prodej žen, mužů, mladých dívek či chlapců, kteří jsou nuceni k prostituci napříč celým světem. Obchodované osoby mohou být donuceny k prostituci několika způsoby. Mezi nejčastější způsoby patří pohružka násilím, psychické vydírání, anebo vyhrožování, že bude ublíženo jejich rodině a blízkým.

Při náboru obchodovaných osob je zneužívána slabost a nevědomost těchto osob. Velmi často jsou nalákáni do cizí země pod záminkou dobré práce, míří za studiem, zaměstnáním či dovolenou. Pachatelé si vyhledávají osoby v tíživých životních situacích, což poté využijí ve svůj prospěch. Potenciální obchodované osoby získávají buď s jejich souhlasem (lstí, příslibem práce s lákavým finančním ohodnocením) nebo bez jejich souhlasu (únosem, násilím proti jejich vůli). Jakmile osoby dostanou na místo předem určené, odeberou jim osobní doklady a drží je ukryté, dokud je neprodají cílovému zákazníkovi. Podmínky, ve kterých se obchodované osoby často nachází, jsou hluboce pod úrovní lidské důstojnosti. Poté, co se obchodované osoby stanou vlastnictvím kupce, jsou nuceny vydělávat peníze, tedy provozovat prostituci. Čím déle se obchodované osoby nachází v pachatelově zajetí, tím více jsou na něm existenčně závislé.

Není nijak výjimečné, že obchodované osoby jsou nucené užívat drogy proto, aby ztratily zábrany a uvolnily se. V prostředí, ve kterém se obchodované osoby pohybují, se dostatečně nedbá na hygienu ani zdravotní péči, jak u obchodovaných

osob, tak u zákazníků. Což vede k faktu, že si mezi sebou zákazníci a obchodované osoby předávají různá infekční onemocnění. Avšak pro obchodované osoby mohou být následky fatální z důvodu minimální nebo žádné zdravotní péče. Ze všech těchto skutečností vyplývá, že je poškozeno nejen jejich fyzické zdraví, ale i duševní (Kubovičová, 2009; EUROPOL, 2011).

NUCENÁ PRÁCE

Stejně jako sexuální vykořisťování, patří nucená práce neboli pracovní vykořisťování mezi jednu z nejstarších forem obchodování s lidmi. Jako nucená nebo povinná práce je označována jakákoliv práce nebo služba, která je vymáhána na osobách pod pohrůzkou jakéhokoliv trestu a kterou daná osoba nevykonává dobrovolně (Úmluva č. 29, 1930).

K nucené práci dochází nejčastěji v oblastech stavebnictví, tovární výroby, zemědělství nebo v potravinářském průmyslu. Pachatelé, podobně jako u předchozí formy, zneužívají tíživých životních situací a lákají v podobě lukrativních nabídek práce. Vysoké příjmy, které pracovníci očekávají, se často pozmění na příjmy nízké nebo dokonce žádné. Pachatelé se na obchodovaných osobách dopouští psychického i fyzického týrání.

Vysoce ohroženou skupinou osob jsou migranti, kteří jsou v zemi často nelegálně, tudíž se bojí vyhledat pomoc a mají pocit, že jsou v bezvýchodné situaci. Pachatelé využívají jejich zranitelného postavení a paradoxně jim vyhrožují udáním na policii (La Strada, 2005).

Nucenou nebo povinnou prací je označována jakákoliv práce nebo služba, která je vymáhána na libovolné osobě pod pohrůzkou jakéhokoliv trestu a daná osoba ji nevykonává dobrovolně (Úmluva č. 29, 1930).

Nucená práce je vykonávána, jak na mezinárodní úrovni, tak na vnitrostátní. Týká se mužů, žen, ale i dětí. Podle Mezinárodní organizace práce bylo v roce 2016 obchodováno přibližně 40,3 milionů osob. Odhaduje se, že nejvíce se pracovní vykořisťování objevuje v Africe, následně v Asii a pak také v Pacifiku. Samozřejmě nechybí Evropa, střední Asie a ani Amerika. Zde se nucené práce odehrávají sice v menším měřítku, ale i tak jsou čísla stále vysoká (ILO, 2017).

NUCENÁ ŽEBROTA

Jde o docela nový a málo diskutovaný jev v oblasti obchodování s lidmi. Tento jev je nejrozšířenější v jihovýchodní Asii, avšak objevuje se i v Evropě a jiných místech světa. Z malých vesnic jsou získávány děti, staří lidé, osoby tělesně postižené nebo osoby s jinou formou postižení. Jde o takový typ lidí, který nejen, že má potenciál vzbudit v kolemjdoucích lítost, ale je u něj i pravděpodobnost, že neuteče z důvodu nedostatku sil, stáří nebo strachu.

Tito lidé jsou ve velkých městech zneužity pro získání peněz žebrotou. Velmi často jsou převáženi do jiných států, a to z důvodu, aby nerozuměli jazyku, neznali prostředí a neznali nikoho v okolí. Pokaždé je průběh jiný, jeden z nejčastějších scénářů je, že každý den jsou dopraveni na jiné místo, kde je vždy přítomen někdo, kdo na ně dohlíží a vybírá od nich získané peníze. Samostatně se nemohou pohybovat nikdy a nikde (Kocman, 2002).

NUCENÁ KRIMINÁLNÍ AKTIVITA

Obchodování s lidmi za účelem nucené kriminality patří taktéž mezi nové formy obchodu s lidmi. Obchodovanými osobami se stávají velmi často děti, které jsou využívány pro drobné krádeže, kapesní krádeže, prodej padělaných DVD. U starších osob jde hlavně o využití při podvodných svatbách, podvody v oblasti sociálních dávek, pěstování marihuany, výroba a prodej drog (Jelínková, 2014).

NUCENÉ SŇATKY

Jde o situaci, ve které jsou osoby nuceny proti jejich vůli vstoupit do svazku manželského, a to bez ohledu na jejich věk či pohlaví. Existuje mnoho důvodů pro nucený sňatek, z nichž některé jsou úzce spjaty s kulturními praktikami dané země. Dalším motivem může být získání majetku, pozemku, bohatství, zajištění rodinné cti, pobytu anebo občanství. Například u nucených sňatků v Evropě je nejčastějším důvodem legalizace pobytu. Nucené manželství se týká hlavně žen. Avšak na základě statistik vlády Velké Británie z roku 2016 se odhaduje, že 20 % obchodovaných představují muži. To dokazuje, že i muži mohou být donuceni k manželství (ILO, 2017; Government UK, 2017).

Jednotka sledující nucené manželství upozorňuje na to, že v roce 2016 oproti předchozímu roku byl nárůst nucených sňatků o 14 %. Soudě podle statistik organizace šlo o první nejvyšší nárůst od roku 2012 (Government UK, 2017).

OBCHOD S ORGÁNY

Transplantace orgánů je účinná terapie při selhání orgánů a je rozsáhle prováděna po celém světě. Přístup k pacientům se liší podle situace v jednotlivých státech. Záleží na tom, jak funguje celé zdravotnictví v daném státu, na nákladech a na tom, kdo je hradí. Dále závisí na technických kapacitách a dostupnosti orgánů.

Nedostatek orgánů je považován za všeobecný problém. Orgány se dají získat od zesnulého dárce nebo živého s jeho souhlasem. Program zesnulého dárce je v některých zemích omezen ze sociokulturních nebo právních důvodů, a to vede k neplnění rostoucí poptávky. Použití živých dárců se též praktikuje, ale nákup a prodej transplantačních orgánů je v mnoha zemích zakázán.

Kvůli nedostatku orgánů v jednotlivých státech se rozmohl mezinárodní obchod s orgány určenými k transplantaci. Potencionální příjemci cestují do zahraničí, aby

výměnou za finanční odměnu získali orgán potřebný pro jejich přežití. Mezinárodní obchod s orgány byl v mezinárodních kruzích uznán jako významný krok kupředu v oblasti zdravotní politiky. Avšak usnesení WHO (World Health Organization neboli Světové zdravotnické organizace) přijaté v roce 2004 vyzývá členské státy, aby přijaly jakákoliv opatření na ochranu nejchudších a nejohroženějších skupin před transplantační turistikou a prodejem orgánů a tkání (Shimazono, 2007).

DĚTŠTÍ VOJÁCI

UNICEF (neboli dětský fond OSN) v dokumentu z roku 1997 s názvem *The Cape Town Principles and Best Practices* definuje, že: *„Dětský voják je každá osoba mladší 18 let, která je součástí jakýchkoliv regulérních nebo neregulérních ozbrojených sil či ozbrojených skupin, v jakékoliv roli, včetně kuchařů, poslíčků, zvěďů a ostatních, kteří nejsou rodinnými příslušníky. Definice zahrnuje dívky rekrutované za účelem sexu a nuceného manželství. Nevztahuje se tedy pouze na děti se zbraněmi“* (UNICEF, 1997, str. 12).

Odhaduje se, že počet únosů a nedovolených náborů dětí pro jejich následné využití v ozbrojených konfliktech je ročně cca 300 000 dětí z celého světa. V mezinárodní výroční zprávě generálního tajemníka OSN z roku 2016/2017 byla problematika dětských vojáků zaznamenána hlavně v Africe (Středoafriická republika, Demokratická republika Kongo, Mali, Nigérie, Somálsko atd.), dále také v Asii (Irák, Afghánistán, Nigérie, Barma) a ojediněle i v Jižní Americe (Child – Soldiers, 2017).

Děti slouží nejen jako vojáci, ale též jako špióni, kuchaři, nosiči, sexuální otroci anebo jako živé detektory zaminovaných polí. Rekrutují se děti už od 7 let (chlapci i dívky), aby se učily být vojákem a zároveň mohou roznášet potraviny nebo munici. Většina dětských vojáků je mezi čtrnácti a osmnácti lety, ale v boji bylo zaznamenáno i použití mladších dětských vojáků.

Velké množství dětí se získává únosy nebo jsou podvodně rekrutováni. Některé děti se připojují k ozbrojeným skupinám dobrovolně. Pro dobrovolné vstoupení mohou mít různé důvody, avšak nejčastější z nich je, aby přežily v zemi postižené chudobou, válkou, nedostatkem vzdělání nebo pracovních příležitostí. Mají pocit, že jim skupina poskytne bezpečí a jídlo, které by na ulici neměly (Aronowitz, 2009).

2.4 Metody prevence obchodování s lidmi

Pedagogický slovník definuje prevenci jako: „soubor opatření zaměřených na předcházení nežádoucím jevům, zejm. onemocnění, poškození, sociálně patologickým jevům“ (Průcha, Walterová a Mareš, 2003, s. 178).

Prevence jako taková se dělí na prevenci primární, sekundární a terciární. Největší důraz se klade na prevenci primární. Hlavní zásadou primární prevence rizikového chování je zabránit vzniku rizikového chování u populace, u které delikventní neboli rizikové chování doposud nenastalo. V oblasti obchodování s lidmi jde například o šíření informací o této problematice pomocí mediálních kampaní, sociálních sítí, rozvěšení plakátů v MHD, vlacích a další.

Primární prevence se dělí na primární prevenci specifickou a nespecifickou. Hlavní rozdílem je, že specifická primární prevence je konkrétní, snaží se působit cíleně. Do specifické primární prevence lze zařadit zvýšení povědomí o obchodování s lidmi na základních a středních školách, v krizových centrech apod. Zatímco nespecifická primární prevence je zaměřena obecně. Není vázána na konkrétní rizikové skutečnosti. Je zaměřena například na osvětu široké veřejnosti, na to, aby se informace o obchodu s lidmi dostaly, co největšímu počtu lidí. Tímto způsobem může zesílit vnímavost občanů vůči této problematice, čímž se zvýší pravděpodobnost včasného zakročení a pomoci. Spadají sem různé programy, jako je např. zdravá rodina, zdravé město, bezpečná škola nebo zřizování krizových center, občanských poraden anebo obsluha linek důvěry (Martanová, 2014; Vaníčková, 2005).

Podle Skácelové (in Miovský, 2012, str. 94-96) se rozlišují čtyři hlavní skupiny metod primární prevence: 1) Metody slovní (klasická přednáška o problematice obchodování s lidmi); 2) Metody slovní dialogické (přednáška spojená s výměnou názorů posluchačů); 3) Metody aktivizační (představují se různé situace, do kterých se může obchodovaná osoba dostat a posluchači hledají řešení); 4) Metody komplexní (snaha o zapojení celé skupiny, např. nastíní se problém a posluchači pomocí společného brainstormingu hledají řešení). Z hodnocení preventivních programů vyplývá, že nestačí pouhá slovní metoda, jelikož bez ostatních metod není účinná. Nejúčinnější je, pokud se metody střídají anebo vzájemně propojují.

Sekundární prevence je podobná specifické primární prevenci s tím rozdílem, že je orientovaná na rizikové jedince či skupiny, u nichž je větší pravděpodobnost vzniku rizikového chování nebo takové chování už nastalo a je důležité, aby se zabránilo jeho dalšímu rozvoji. V oblasti obchodování s lidmi mezi ně patří osoby, které žijí v sociálně vyloučených lokalitách a pocházejí ze sociálně slabších rodin, o osoby z ekonomicky slabých států, o osoby užívající návykové látky apod. Těmto osobám se podávají informace přímo sestavené pro danou skupinu osob. Na rozdíl od primární prevence jde o informace konkrétní. Na této úrovni se uplatňuje sociální práce v terénu, zprostředkovávají se poradny či centra pro osoby závislé na drogách, pro osoby vydělávající si prostitucí a jiné (NEVORALOVÁ, 2014; TRÁVNÍČKOVÁ a kol. 2004).

Terciární prevence má za úkol, co nejvíce snížit následky, zabránit v pokračování nebo opakování nežádoucího jevu. Terciární prevence má dvě roviny. Jedna je potrestat pachatele a zamezit opakovanému obchodu s lidmi. Druhá má za cíl minimalizovat újmu obchodované osobě s pomocí psychologů, psychiatrů nebo formou krizových intervencí. Dále je důležité obchodované osobě poskytnout vše pro to, aby mohla začít znovu normálně žít a resocializovat se zpět do společnosti. Z hlediska obchodování s lidmi zahrnuje terciární prevence mnoho činností. Zabránění stigmatizace tím, že nepoužíváme termín oběť, ale obchodovaná osoba.

Poskytnutí pomoci s hledáním práce, díky které se mohou obchodované osoby postupně začlenit zpět do normálního života. S tím souvisí poskytnutí psychologické pomoci. Rovněž obchodovaným osobám a jejich dětem najít skryté ubytování, aby je pachatelé nemohli dohledat a nějakým způsobem ohrozit. Do terciární prevence patří mnoho dalších činností, které obchodovaným osobám pomáhají při resocializaci (PRŮCHA, WALTEROVÁ a MAREŠ, 2003).

2.4.1 Metody prevence obchodování s lidmi ve světě

Palermský protokol vyžaduje, aby smluvní státy usilovaly o přijetí opatření proti obchodování s lidmi. Zdůrazňuje, že účinné kroky k předcházení obchodování s lidmi a boj proti němu vyžadují komplexní mezinárodní přístup, tzn. je důležité předcházet obchodování, chránit již obchodované osoby, a hlavně stíhat pachatele neboli obchodníky s lidmi. Státy by tato opatření měly posílit prostřednictvím dvoustranných dohod nebo mnohostranné spolupráce mezi těmi, které úmluvu podepsaly.

Další metody prevence boje proti obchodu s lidmi, v tomto případě primární prevence, vycházejí též z Palermského protokolu. Jsou jimi výzkumné a mediální kampaně, které se šíří pomocí masmédií nebo sociálních sítí. Jsou zaměřené hlavně na potenciální oběti, ale také na poptávající po vykořisťovaných osobách. Neméně je důležitá spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi, posílení legislativních opatření a vzdělání v oblasti obchodu s lidmi s cílem snížit poptávku, která vykořisťování podporuje (UNODC, 2008).

V publikaci úřadu OSN pro drogy a kriminalitu zmiňuje Vysoký komisař pro lidská práva doporučené zásady a pokyny pro zamezení obchodování s lidmi. V první řadě je důležité, aby při vytváření strategií zaměřených na předcházení obchodování tyto strategie zohlednily jako hlavní příčinu obchodu s lidmi poptávku po takových službách. Aby strategie byly úspěšné, je důležité provést analýzy dat o obchodování s lidmi, analýzy faktorů vytvářejících poptávku a pružněji reagovat

na vývoj a na novinky v oblasti obchodu s lidmi. Na základě těchto zkušeností vytvářet již zmíněné strategie, úmluvy, dohody a zlepšovat legislativu.

Státy a mezinárodní neziskové organizace by měly zapracovat též na sekundární prevenci a vzít v úvahu faktory, které zvyšují zranitelnost vůči obchodování jako jsou chudoba, nerovnost, různé formy diskriminace, předsudky a snažit se o jejich snížení. Například je důležité zajistit, aby potenciální migranti byli řádně informováni o rizicích migrace, aby ti, co přijímají práci, ať už ve své zemi nebo v zahraničí věděli, na co si mají dát pozor. Dalším preventivním opatřením řazeným do terciární prevence, je posílit schopnosti orgánů činných v trestním řízení zatýkat a stíhat osoby zapojené do obchodování s lidmi (UNODC, 2008).

2.4.2 Metody prevence obchodování s lidmi na území ČR

Podle Strategie boje proti obchodování s lidmi v ČR na období 2016-2019 mezi hlavní priority patří boj proti pracovnímu vykořisťování a postih pachatelů a boj proti obchodování s dětmi. Jelikož ze statistik v minulých letech vychází, že v těchto oblastech počet obchodovaných osob narůstá, avšak počet pravomocně odsouzených pachatelů tomu neodpovídá. V těchto případech je důležitá hlavně revize klíčových dokumentů, podle kterých orgány veřejné zprávy postupují.

V následujících odstavcích budou stručně popsány jednotlivé metody prevence. V České republice, kde je zmíněn každý ze tří stupňů prevence. Metody jsou seřazeny postupně od prevence primární po prevenci terciární.

ŠÍŘENÍ OSVĚTY

Jedná se o prevenci primární. Jak již bylo zmíněno – školení, vzdělání a preventivní aktivity zaměřené na určité skupiny jsou velice důležité, ale aby byl boj proti obchodování s lidmi účinný a komplexní, je důležité zaměřit je také na společnost jako celek. V roce 2015 Ministerstvo vnitra ČR podpořilo organizaci

La Strada a její kampaň na prevenci obchodování s lidmi, jejímž cílem bylo zvýšit informovanost o této problematice po celé ČR. Byly vytvořeny video spoty na téma obchod s lidmi, které byly šířeny hlavně s pomocí internetu. Jelikož internet je v dnešní době využíván intenzivně, tudíž je šance, že se videa s informacemi dostanou k mnoha lidem v relativně krátkém časovém úseku (Národní strategie, 2016).

VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE

Tato metoda zastupuje, jak prevenci primární, tak prevenci sekundární. O primární prevenci se jedná v oblasti vzdělávání studentů na základních a středních školách a o prevenci sekundární jde v případě vzdělávání v zařízeních institucionální výchovy.

Základním stavebním kamenem prevence obchodování s lidmi je všeobecné povědomí o této problematice. Jedná se o základní informace o formách obchodování, o příčinách, na co si dávat pozor při výběru práce nejen v zahraničí, ale i v ČR, aj.

Vzdělávání dětí a mládeže má několik podob. Buď jde o všeobecné vzdělávání na základních a středních školách nebo o speciální vzdělávání zaměřené na konkrétní rizikové skupiny, např. na mládež v zařízeních institucionální výchovy. Nezisková organizace La Strada se na vzdělávání podílí. Vytvořila metodické podklady pro vzdělávání na základních a středních školách ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Mezi ně patří: Novodobé otroctví, Obchodování s lidmi nebo Odvrácená tvář globalizace – vykořisťování, nucené práce a obchodování s lidmi. Dále měla několik projektů se speciálním zaměřením, jako jsou: Projekt prevence obchodování s lidmi se speciálním zaměřením na mládež v zařízeních institucionální výchovy, Z ústavu do života nebo Zaostrěno na ženy (Kutálková, 2009).

INFORMOVANOST OSOB V MIGRANTSKÝCH KOMUNITÁCH

Specifickými skupinami sekundární prevence jsou migranti a migrantky z tzv. třetích zemí, východních zemí nebo ze zemí Evropské unie. Patří do skupiny, která je velmi ohrožená obchodováním s lidmi a vykořisťováním. Prevence cílená na tyto osoby se realizuje buď již v zemích původu anebo v migrantských komunitách na území ČR.

Informace se šíří pomocí letáků, které jsou vyhotoveny v cizích jazycích obsahující základní informace o cizinecké a pracovní legislativě, bezpečnostní opatření pro různé situace, kde hledat pomoc, aj. Ze zkušeností organizace La Strada často nevědomost cizinců zvyšuje jejich zranitelnost a pravděpodobnost stát se obchodovanou osobou (Kutálková, 2009).

VZDĚLÁVÁNÍ ZÁKAZNÍKŮ KOMERČNÍCH SEXUÁLNÍCH SLUŽEB

Specifickou oblastí sekundární prevence v boji proti obchodování s lidmi jsou preventivně-vzdělávací kampaně zaměřené na muže, kteří využívají služeb sexuálních pracovníků. Kampaně v ČR se snaží vzdělávat potenciální zákazníky o tomto fenoménu nikoliv o moralizování či snahu odradit od využívání sexuálních služeb. Nejčastěji jsou kampaně šířeny pomocí letáků v MHD, plakátů v metru, na billboardech apod. Hlavním cílem je zvýšit vnímavost mužů vůči ženám nabízející sexuální služby, konkrétně aby se zajímali o pracovní podmínky, o prostředí, v kterém pracují nebo o to, jestli činnost provádí dobrovolně.

Kampaně poskytují informace, jak rozeznat obchodovanou osobu a případné možnosti pomoci. Na takovýchto kampaních se podílí odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR, Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) v Praze, Arcidiecézní charita a organizace La Strada (Kutálková, 2009).

ZPROSTŘEDKOVÁNÍ PERSPEKTIV

Jednou z nejtěžších metod sekundární prevence je rozvíjení perspektiv budoucnosti mladých lidí v jejich místě bydliště, v jejich zemi. Mladí lidé často opouštějí své domovy kvůli pocitu, že jdou za lepší perspektivou. Chtějí utéct od chudoby, ve které vyrůstají a doufají v lepší a perspektivnější budoucnost. Takoví lidé jsou velmi zranitelní, často uvěří podvodným nabídkám práce a už nevidí nebo nechtějí vidět riziko, jaké to obnáší. Proto je důležité zvýšit jejich povědomí o nebezpečí obchodování s lidmi anebo je motivovat ke zlepšení situace ve svém místě bydliště (Obchod s lidmi, 2009).

VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ VEŘEJNÉ SPRÁVY

Má-li být boj proti obchodování s lidmi efektivní, je nutná dostatečná odbornost a informovanost pracovníků veřejné správy, taktéž reakce na nový vývoj obchodu s lidmi. Jedná se zejména o pracovníky veřejné správy, kteří mohou při své práci přijít do styku s rizikovými osobami nebo přímo obchodovanými osobami. Konkrétně to jsou pracovníci všech složek policie ČR (hlavně kriminální, pohraniční a cizinecké), pracovníci úřadů práce, obcí a pracovníci, kteří přicházejí do kontaktu s cizinci.

Pro účely terciární prevence je důležité vyčlenit pracovníky specializované na boj proti obchodování s lidmi, na pomoc obchodovaným osobám a s tím i finanční prostředky, které pokryjí náklady na jejich vzdělání, na zřízení prostor a na ostatní věci s tím spojené. Tato metoda prevence je důležitá z toho důvodu, aby obchodované osoby při obracení se o pomoc na státní instituce nebyly odmítány pro nedůvěryhodnost a aby jejich situace nebyla zlehčována či podceňována (Trávníčková, 2004; Národní strategie, 2016).

POSILOVÁNÍ REGIONÁLNÍ A MULTIDISCIPLINÁRNÍ SPOLUPRÁCE

V boji proti obchodování s lidmi je důležitá spolupráce nejen v rámci jednoho státu, ale i napříč státy, různými organizacemi i kontinenty. Ministerstvo vnitra zaštiťující boj proti obchodování s lidmi na území ČR by mělo spolupracovat, jak se státními aktéry, kteří se setkávají s touto problematikou, tak s nestátními organizacemi či se soukromými aktéry. Česká republika také spolupracovala s řadou mezinárodních organizací jako jsou OSN, OBSE nebo se zapojovala do řady projektů, které pořádaly členské země EU.

Dále je potřeba zmínit, že Ministerstvo vnitra ČR podporuje terénní práce neziskových organizací spolu s aktéry, kteří pracují v sociálně vyloučených lokalitách, a právě jejich spolupráce je důležitá k tomu, aby se informace o nástrahách obchodování s lidmi dostaly do všech koutů ČR, tedy i tam, kde je dostupnost složitá.

Dalším typem spolupráce, který sice existuje, ale je nedostatečný, je se soukromou sférou. Příkladem takové spolupráce je soutěž, která proběhla v roce 2013 „Cestuj bez rizik“ ve spolupráci se Student agency, kde vítězná videa umístili na www.youtube.com a rovněž je promítali na zahraničních linkách společnosti (Národní strategie, 2016).

V tomto případě jde o všechny tři stupně prevence, o primární, sekundární i terciární. Každá ze spolupracujících složek má možnost zajistit jiný druh prevence, ale ideální by bylo, aby se spolupráce i stupně prevence prolínaly.

Závěrem je důležité zmínit, že by měla být pozornost více zaměřena na monitorování inzerce, na podniky provozující prostituci, na udělování pracovních povolení, azylu anebo kontrolu rizikových oblastí a rizikových osob (Kutálková, 2009).

2.4.3 Instituce zaměřené na prevenci obchodování s lidmi v ČR

Koordinátorem boje proti obchodování s lidmi je pověřen ministr vnitra a plněním jednotlivých úkolů vyplývajících z této funkce je pověřen odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR. Tento odbor též plní funkci Národního zpravodaje pro Evropskou komisi. O prevenci pracovního vykořisťování se zajímá také Ministerstvo práce a sociálních věcí, které je současně i významným zdrojem financí umožňujícím poskytovat služby neziskovými organizacemi. Vzdělání dětí a mládeže v oblasti prevence má v gesci Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Mezi další aktéry bojující proti obchodování s lidmi patří nestátní neziskové organizace, kterých je na území České republiky okolo stovky. Pro účely této práce byly zmíněny pouze ty organizace, které se problematikou obchodování s lidmi zabývají nejaktivněji. Mezi ně patří: La Strada ČR, o.p.s.; Arcidiecézní Charita Česká republika; Diakonie českobratrské církve evangelické a Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) v Praze. Nutno podotknout, že jedinou organizací, která se zabývá výhradně obchodováním s lidmi, je La Strada ČR, o.p.s.

LA STRADA ČR, o.p.s.

Organizace La Strada vznikla na území ČR v roce 1995 a v roce 2004 se podílela s dalšími osmi zeměmi na založení mezinárodního sdružení La Strada International s mezinárodním sekretariátem v Nizozemsku. La Strada je nevládní nezisková organizace, která je zaměřena na problematiku obchodování s lidmi a je jedinou specializovanou organizací působící výhradně v oblasti poskytování pomoci obchodovaným a vykořisťovaným osobám.

Kromě pomoci obchodovaným osobám se věnuje boji proti obchodování s lidmi a jejím hlavním cílem je podílet se na minimalizování projevů obchodování s lidmi. Podstata činnosti organizace La Strada je založena na třech pilířích. Prvním pilířem

je poskytovat sociální služby, druhým pilířem je prevence a vzdělávání a třetím pilířem jsou advokacie a lobby aktivity, tedy usilování o legislativní změny s úmyslem předcházet obchodování s lidmi. La Strada tedy zajišťuje všechny stupně prevence v boji proti obchodování s lidmi (Obchod s lidmi, 2009; LA STRADA, 2015).

ARCIDIECÉZNÍ CHARITA ČR

Též známá pod názvem Arcidiecézní charita Praha, která funguje na základě sdružení více než 300 charit. Je vedena pod ministerstvem kultury. Počátky vzniku jsou datované už v roce 1919 a vychází z principu, že křesťané se starají o chudé, nemocné a trpící. Dnes je hlavním posláním pomoci všem lidem v nouzi nebo ohrožení bez ohledu na pohlaví, věk, rasu, náboženství, sexuální orientaci, aj. Nabízí pomoc lidem nacházejícím se v nouzi nejen u nás, ale i v zahraničí (např. adopce na dálku).

Nejdůležitější z projektů na boj proti obchodování s lidmi je projekt Magdala, jenž je zaměřený na osoby v krizi, oběti domácího násilí a též na obchodované osoby. Těmto osobám pomáhá s právním poradenstvím, utajeným ubytováním, s hledáním lékaře, s psychologickou podporou a s mnoha dalšími potřebnými věcmi. V rámci projektu byl vytvořen krátký preventivní video spot (Obchodování s lidmi – informační video Poradny Magdala) na youtube.com, který v necelých třech minutách shrnul proces obchodování s lidmi. I když byl spot cílen v rámci youtube na širokou veřejnost, počet zhlédnutí se pohybuje pouze okolo třiceti.

V roce 2017 získali od Nadace Agrofert finanční příspěvek, díky kterému mohli pomoci nejen obchodovaným osobám ve znovu začlenění na trh práce. Stejně jako La Strada i Arcidiecézní charita poskytuje prevenci primární, sekundární i terciární (Praha Charita, 2018).

DIAKONIE ČESKOBRATRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ (ČCE)

Diakonie ČCE je zařízení církevní služby, které na území České republiky funguje od roku 1989. Navázala na aktivity České diakonie, spolek evangelický pro ošetřování nemocných a chudých působící od roku 1903 do roku 1952.

Diakonie ČCE působí na území celého státu, v rámci kterého spravuje třicet zařízení. Organizuje čtyři programy, jejichž problematika je různorodá. Skrze programy poskytují pomoc pro zrakově či jiným způsobem postižené osoby, pro seniory, pro migranty a uprchlíky a pro obchodované osoby. Všechny tyto programy spojuje snaha poskytnout klientům pomoc s překonáním bariér v jejich tíživých životních situacích.

Pro účely diplomové práce je nejdůležitější program „Férová práce“, jehož hlavním úkolem je pomáhat obchodovaným osobám. Program nabízí ubytování v azylovém domě na utajené adrese pro všechny obchodované osoby. Mimo jiné zaměstnanci Diakonie ČCE poskytují materiální pomoc, sociální pomoc v terénu, doprovází klienty na úřady, podporují je při vyřizování dokladů, zprostředkovávají právní poradenství a další činnosti terciární prevence (Diakonie, 2018).

MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE PRO MIGRACI (IOM) V PRAZE

IOM, celým názvem International Organization for Migration do českého jazyka přeloženo jako Mezinárodní organizace pro migraci, je mezivládní organizace, jejíž hlavní sídlo se nachází v Ženevě. Založena byla roku 1951 a v ČR působí od roku 1998. Dnes má už 151 členských států.

Hlavním aktivitu organizace jsou zprostředkovat pomoc při dobrovolných návratech do zemí původu a reintegrace v nich, prevence a boj proti obchodování s lidmi, integrace migrantů, rozvoj v oblasti pracovní migrace atd. V problematice

obchodování s lidmi IOM poskytuje, taktéž jako La Strada a Arcidiecézní charita, všechny úrovně prevence.

Mezi činnosti primární prevence organizace IOM řadíme informování široké veřejnosti. Do sekundární prevence patří vzdělání a informování rizikových skupin. Jedním z prvních projektů byla informační kampaň cílená na potenciální obchodované osoby nucené prostituce. Do specifické činnosti terciární prevence patří zprostředkování asistovaného návratu obchodovaných osob do země původu. IOM nabízí bezplatný a důstojný návrat domů, který je prováděn v rámci misí IOM. Organizace IOM nabízí pomoc s reintegrací a se všemi běžnými věcmi, které jsou do začátku potřebné (IOM, 2018).

3 CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY

3.1 Cíle práce

V diplomové práci bylo stanoveno několik cílů. Cílem teoretické části je poskytnout ucelený náhled na problematiku obchodování s lidmi, její definice a legislativní zakotvení. Dále jsou v práci uvedeny formy obchodování s lidmi a tři základní znaky, podle nichž se určuje, zda se jedná o trestný čin obchodování s lidmi či nikoliv. Rovněž jsou popsány metody prevence obchodování s lidmi s důrazem na Českou republiku.

V praktické části je hlavním cílem zmapovat informovanost respondentů o problematice obchodování s lidmi a potvrdit nebo vyvrátit hypotézy na základě výzkumného šetření. Výsledky výzkumného šetření jsou získány formou dotazníkového šetření u studentů posledních ročníků různých druhů středních škol v Ústeckém kraji a Jihočeském kraji. Rovněž jsou porovnány výsledky výzkumu se statistickými výstupy a odbornými publikacemi.

Dalším cílem je provést rozbor a hodnocení současného stavu metod prevence pomocí SWOT analýzy a na základě výsledků navrhnout opatření, které by mohly zlepšit současnou situaci.

Cíle práce:

- Poskytnout ucelený náhled na problematiku obchodování s lidmi a popsat metody prevence obchodování s lidmi na území České republiky.
- Zmapovat informovanost respondentů o problematice obchodování s lidmi.
- Zjistit, co považují respondenti za důležité před přijetím práce v cizí zemi a jestli znají rizika, jak se člověk může stát obchodovanou osobou.
- Potvrdit nebo vyvrátit naformulované hypotézy.

- Porovnat statistické výstupy o formách obchodování s lidmi s informovaností respondentů o formách obchodování s lidmi.
- Na základě provedené SWOT analýzy navrhnout opatření ke zlepšení prevence obchodování s lidmi.

3.2 Stanovené hypotézy

V diplomové práci byly stanoveny následující hypotézy:

Hypotéza 1: *Předpokládá se, že méně jak 50 % z odpovídajících respondentů se s pojmem OSL setkalo v rámci školní výuky.*

Hypotéza 2: *Předpokládá se, že více jak 75 % respondentů bude přesvědčeno o tom, že se obchodování s lidmi na území ČR nevyskytuje.*

Hypotéza 3: *Předpokládá se, že více jak 50 % respondentů bude považovat sexuální vykořisťování za nejčastější formu obchodování s lidmi.*

Hypotéza 4: *Předpokládá se, že více jak 75 % respondentů cestování za hranice nepovažuje za rizikové.*

4 METODIKA

4.1 Popis výzkumného šetření

Pro vypracování praktické části diplomové práce byla zvolena metoda kvantitativního výzkumu, kterou je nestandardizovaný anonymní dotazník (viz příloha 1).

Autor Disman ve své knize *Jak se vyrábí sociologická znalost* (2002) popisuje, jaké jsou obvyklé kroky kvantitativního výzkumu. Na základě této publikace byl nejdříve stanoven předmět zkoumání a podle toho byly naformulované hypotézy. Poté byl vytvořen dotazník a určen výzkumný vzorek.

Pro zjištění srozumitelnosti otázek v dotazníku byla provedena pilotní studie. Dotazník byl rozposlán deseti respondentům s žádostí o zpětnou vazbu. Na základě prověření odpovědí respondentů z pilotní studie byl dotazník ponechán bez jakýchkoliv změn. Výsledky pilotního šetření nejsou začleněny do výsledného zkoumání dat.

Proces výzkumného šetření probíhal od 15. ledna 2018 do 15. dubna 2018. Následně byla získaná data analyzována a interpretována pomocí tabulek a grafů.

4.2 Stanovení výzkumného vzorku

Výzkumné šetření bylo aplikováno na studenty posledních ročníků středních škol, konkrétně na studenty ve věku od 18 do 20 let. Respondenti tudíž byli limitováni věkem.

Pro potřeby diplomové práce bylo osloveno deset náhodně vybraných středních škol z Jihočeského a Ústeckého kraje, tedy z každého kraje pět škol. Dotazníky byly distribuovány v elektronické podobě s odkazem na elektronický portál

(www.docs.google.com), kde se anonymní dotazník nacházel. V jednotlivých krajích byli kontaktováni ředitelé nebo zástupci ředitelů náhodně vybraných gymnázií, středních odborných škol a středních odborných učilišť. Kontaktované osoby byly požádány o pomoc s rozposláním elektronického dotazníku mezi studenty.

Celkově se získalo 138 dotazníků, z toho validně vyplněných bylo pouze 130. Z Jihočeského kraje se podařilo získat 50 validně vyplněných dotazníků, což je 38,5 % z celkového počtu. Návratnost Ústeckého kraje byla 80 validně vyplněných dotazníků, to představuje 61,5 %. Vyloučeno bylo 8 dotazníků z důvodu neseříóznosti odpovědí.

4.3 Výzkumný nástroj

Pro účely provedení výzkumného šetření byl zvolen kvantitativní výzkum. Jelikož mezi hlavní přednosti kvantitativního výzkumu, jak píše Hendl (2016) ve své publikaci, patří jednoduchost, relativně rychlý sběr dat a možnost oslovit velký počet respondentů.

Za metodu kvantitativního výzkumu byl zvolen anonymní nestandardizovaný dotazník. Podle Dismana (2002) jde o vysoce efektivní techniku, ale upozorňuje na riziko neochoty vyplnění dotazníku a s tím související nízkou návratnost. Riziko se potvrdilo jako reálné a v průběhu výzkumného šetření se ukázalo jako hlavní problém při sběru dat.

Dotazník začíná úvodní částí, kde jsou respondenti obeznámeni o důvodu provádění výzkumného šetření. Dále jsou ujištěni o anonymitě a využitelnosti výsledků pouze pro studijní účely. Samotný dotazník obsahuje celkem 19 otázek a rozdělených do tří pomyslných částí. V první části (otázky 1–4), byly otázky zaměřené na osobu respondenta. V druhé, tzv. hlavní části, bylo 14 otázek, přičemž z toho bylo 6 uzavřených, 7 polouzavřených a 1 otevřená. U dvou otázek mohli

respondenti volit více možností, ve zbylých otázkách byla možná pouze jedna odpověď. Ve třetí části byla položena otázka, jejímž účelem bylo zjistit, zda mají respondenti o problematiku obchodování s lidmi hlubší zájem.

Otázky jsou formulované tak, aby odpovědi vyvrátily nebo potvrdily stanovené hypotézy. Výsledky jsou jednotlivě a přehledně zpracovány do grafů nebo tabulek.

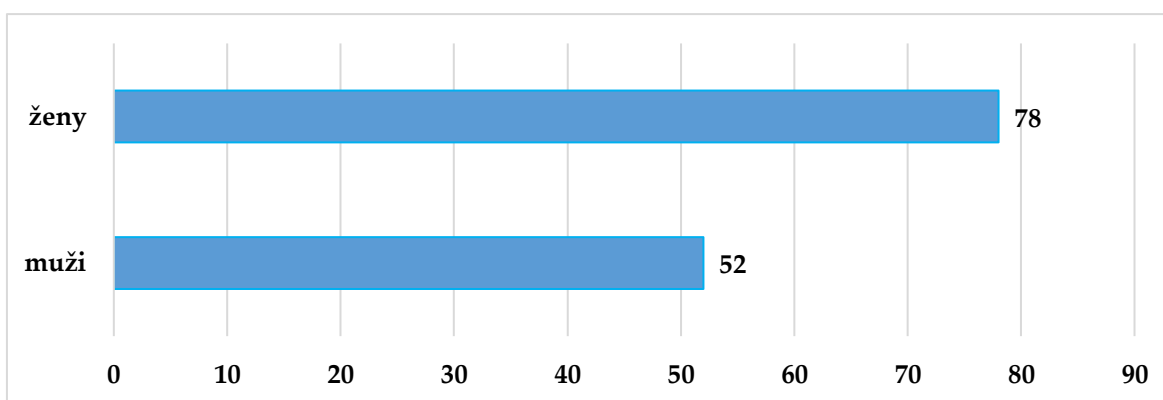
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

5.1 Vyhodnocení údajů z dotazníku

Otázky č. 1–4 obsahují anamnestické informace.

Otázka č. 1 Pohlaví:

- muž
- žena

Graf 1 - Pohlaví respondentů

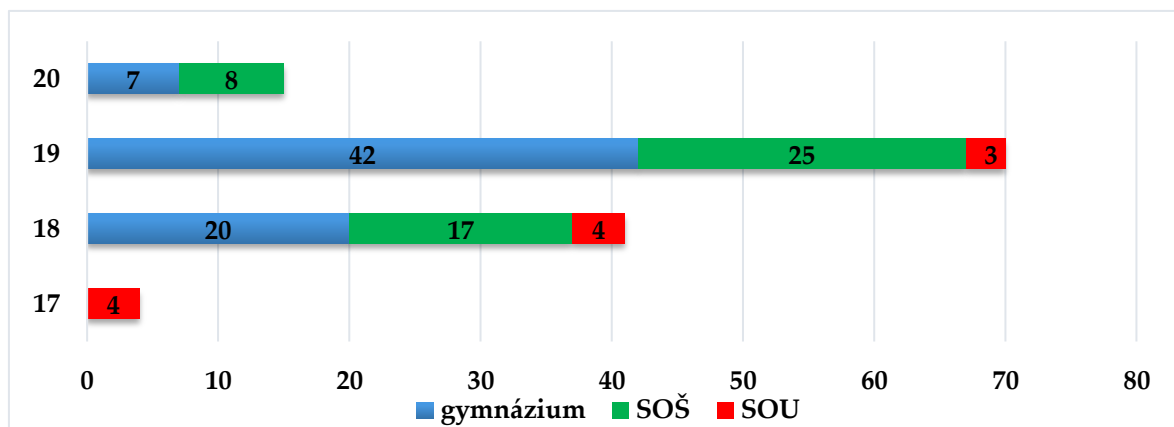
Z grafu č. 1 lze vyčíst, že z celkového počtu 130 dotazníků, odpovědělo 78 (60 %) žen a 52 (40 %) mužů.

Otázka č. 2 Věk:

- 18
- 19
- 20
- Jiné (prosím uveďte):

Otázka č. 3 Škola:

- Střední odborné učiliště – zakončené výučním listem
- Střední odborná škola – zakončená maturitní zkouškou
- Gymnázium
- Jiné (prosím uveďte):

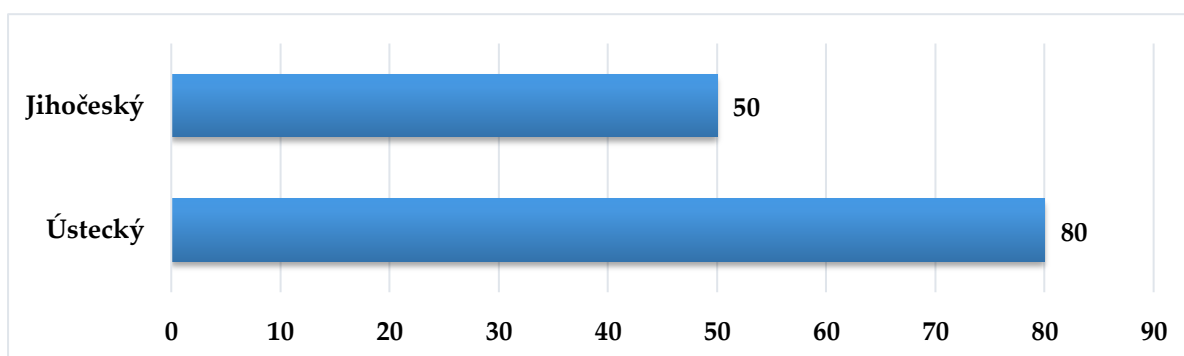
Graf 2 - Příslušnost ke škole s ohledem na věk respondentů

Na otázky č. 2 a č. 3 byl zpracován jeden graf, aby byl patrný věk studentů s příslušností ke střední škole. Modře jsou označeni respondenti z gymnázií, zeleně respondenti ze středních odborných škol a červeně respondenti ze středních odborných učilišť.

Graf č. 2 ukazuje, že nejčastěji odpovídali respondenti ve věku 19 let a poté ve věku 18 let, což podle grafu odpovídá studentům maturitních ročníků gymnázií nebo středních odborných škol. Ve věku 20 let odpovídalo 15 studentů. Předpokládá se, že jde o studenty, kteří měli odklad nebo nějaký ročník opakovali. Nejméně respondentů, tj. 4, bylo ve věku 17 let a z grafu č. 2 vyplývá, že šlo o studenty středních odborných učilišť.

Otázka č. 4 Kraj, ve kterém studuješ:

- Ústecký
- Jihočeský

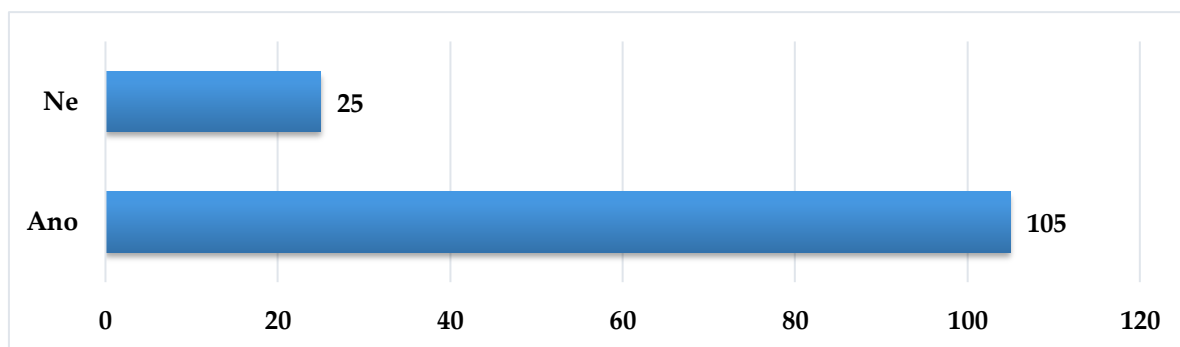
Graf 3 - Příslušnost respondentů ke krajům

Z grafu č. 3 lze vyčíst, že z Ústeckého kraje odpovědělo na dotazník 80 respondentů a z Jihočeského kraje 50 respondentů.

Účelem následujících otázek, je zjistit povědomí respondentů o problematice obchodování s lidmi a verifikovat nebo falzifikovat stanovené hypotézy. Pro pojmenování grafů bude místo „obchodování s lidmi“ užívána zkratka OSL.

Otázka č. 5 Setkal(a) jste se někdy s pojmem OBCHOD S LIDMI?

- ano
- ne

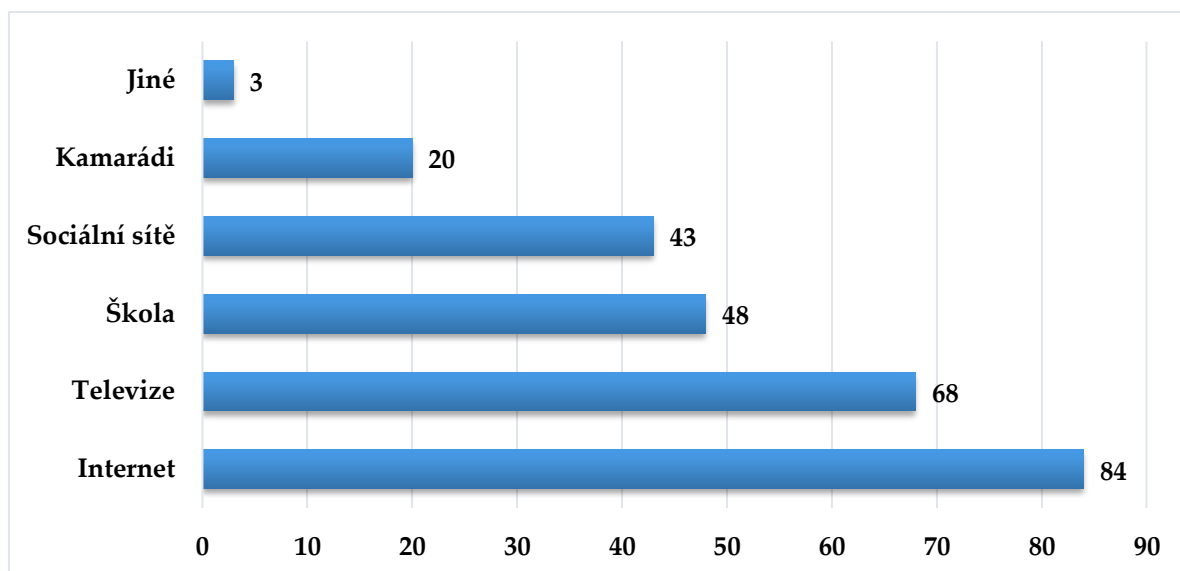

Graf 4 - Povědomí respondentů o OSL

Na otázku č. 5, jestli se respondenti setkali s pojmem obchod s lidmi, odpovědělo 130 respondentů. Setkalo se 105 respondentů (80,8 %) a 25 respondentů (19,2 %) z celkového počtu se s pojmem obchod s lidmi nikdy neseťkalo.

Otázka č. 6 Pokud ano, kde? (můžete vybrat více možností)

- ve škole
- v televizi
- na internetu
- na sociálních sítích
- mezi kamarády
- jiné (prosím uveďte) _____

Graf 5 - Zdroj informací respondentů o OSL

Tab. 1 - Poměrové vyjádření získání informací o OSL

Zdroj informací	Počet	Počet v procentech
Internet	84	80 %
Televize	68	64,8 %
Škola	48	45,7 %
Sociální síť	43	41 %
Kamarádi	20	19 %
Jiné	3	2,9 %

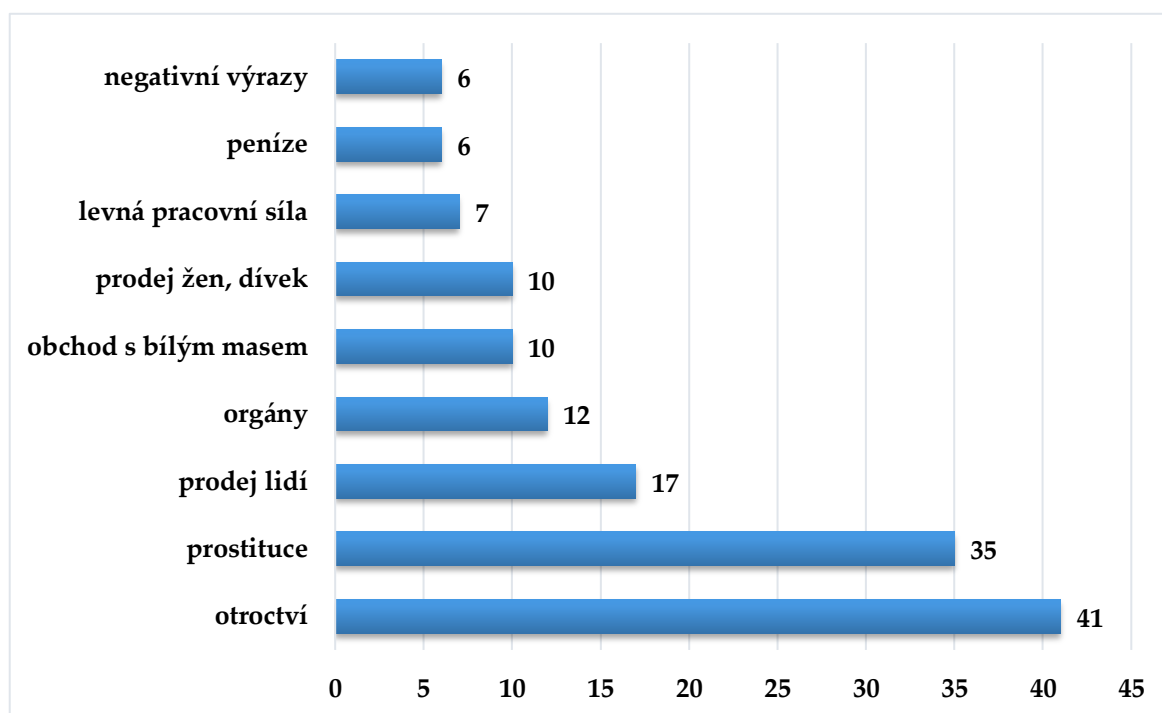
Pro verifikaci nebo falzifikaci hypotézy č. 1 a pro lepší přehlednost byla, na základě otázky č. 6, vytvořena spolu s grafem i tabulka. Otázku č. 6 zodpovědělo 105 respondentů, tedy pouze ti, kteří odpověděli v otázce č. 5, že se s pojmem obchod s lidmi již setkali. Na otázku bylo možné zvolit více odpovědí, proto součet odpovědí v tabulce neodpovídá počtu 130, tj. celkovému počtu respondentů výzkumného šetření.

Na základě grafu č. 5 je patrné, že 84 respondentů, což je 80 % respondentů, se s pojmem „obchodování s lidmi“ setkalo nejčastěji na internetu. Jako druhý nejčastější zdroj informací byla televize, kterou vybralo 68 respondentů, tedy 64,8 %.

Z grafu lze vyčíst, že ve škole o pojmu obchodování s lidmi zaslechlo 48, tedy 45,7 %. Další v pořadí byly sociální sítě, s počtem 43 (41 %) respondentů a mezi kamarády o obchodování s lidmi zaslechlo 20 (19 %) respondentů. Pouze 3 osoby (2,9 %) označily odpověď jiné, kde dvě uvedly knihy a jedna přednášku.

Otázka č. 7 Co se Vám vybaví, když se řekne OBCHOD S LIDMI?

V tomto případě šlo o otevřenou otázku, kde respondenti měli možnost odpovídat libovolně.

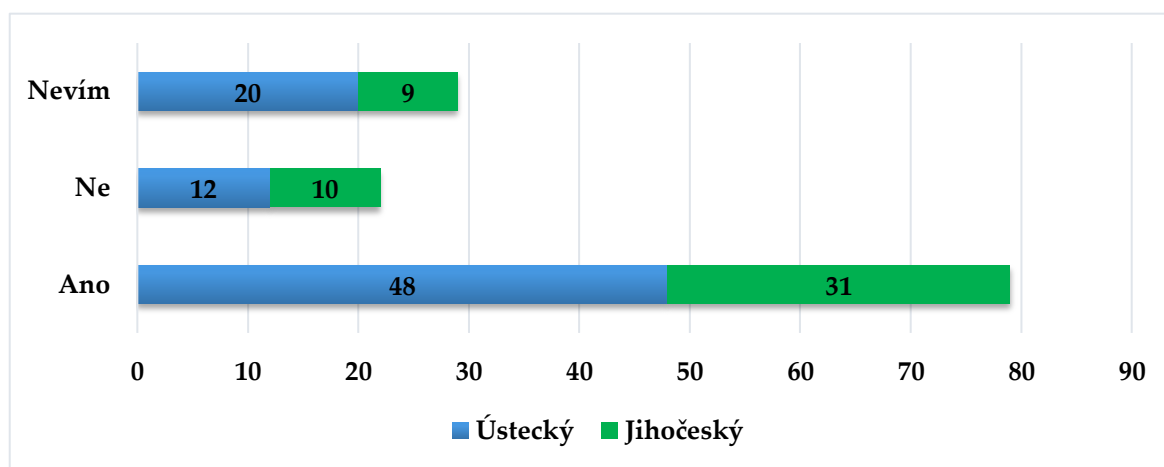
Graf 6 - Informovanost respondentů OSL

U otázky č. 7 bylo zaznamenáno mnoho odpovědí a je patrné, že více jak polovina odpovídajících respondentů má alespoň základní představu o tom, co obchodování s lidmi znamená. Graf č. 6 zobrazuje odpovědi, které se opakovaly více než šestkrát. Problematiku obchodování s lidmi si respondenti nejčastěji spojují s otroctvím a prostitucí. Tyto dva pojmy se opakovaně prolínaly. Respondenti dále uváděli různé formy prodeje. Nejvíce se jednalo o obchod lidí obecně, obchod orgánů a obchod s bílým masem. Dále byl zmíněn prodej žen, levná pracovní síla anebo peníze. V grafu č. 6 jsou též uvedené negativní výrazy, které znázorňují různé formy odporu a odsouzení trestné činnosti obchodování s lidmi. Z celkového počtu 130

respondentů si 25 respondentů pod pojmem obchodování s lidmi nepředstavuje nic. Tento počet odpovídá množství respondentů, kteří uvedli, že se s pojmem obchod s lidmi neseťkali.

Otázka č. 8 Myslíte si, že se v ČR obchoduje s lidmi?

- Ano
- Ne
- Nevím

Graf 7 - Názory respondentů na OSL v ČR s příslušností ke kraji

Tab. 2 - Názory respondentů na výskyt OSL v ČR rozdělené podle krajů

Odpověď	Počet	Počet v procentech
Ano	79	60,8 %
Ne	22	16,9 %
Nevím	29	22,3 %

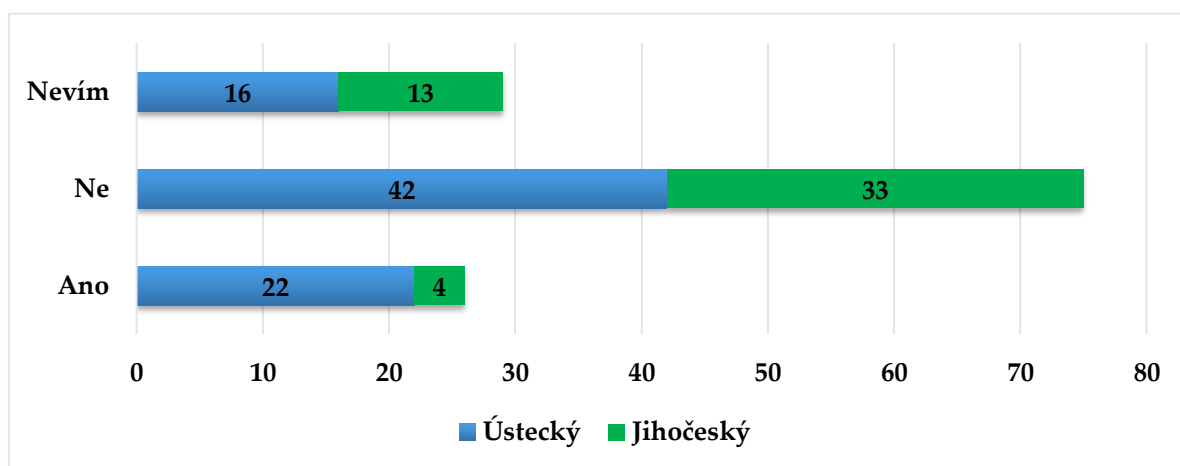
K verifikaci nebo falzifikaci hypotézy č. 2 a k vytvoření podkladů do diskuze, byla sestavena tabulka č. 2, kde jsou uvedena pro lepší orientaci procenta.

V grafu č. 7 byly zaznamenány názory respondentů na výskyt obchodování s lidmi na území České republiky s ohledem na příslušnost k jednotlivým krajům. Většina, tedy 79 respondentů, si myslí, že se v České republice obchoduje s lidmi. Z toho 48 respondentů je z Ústeckého kraje a 31 z Jihočeského kraje. Jak lze vyčíst

z grafu, 22 respondentů si nemyslí, že se v České republice obchodování s lidmi vyskytuje a 29 respondentů odpovědělo, že neví.

Otázka č. 9 Myslíte si, že by se ve Vašem okolí mohly vyskytovat osoby, které se staly obětí obchodu s lidmi?

- Ano
- Ne
- Nevím

Graf 8 - Vnímavost respondentů k OSL v jejich okolí

Tab. 3 - Vnímavost respondentů k OSL v jejich okolí

Odpověď	Počet	Počet v procentech
Ano	26	20 %
Ne	75	57,7 %
Nevím	29	22,3 %

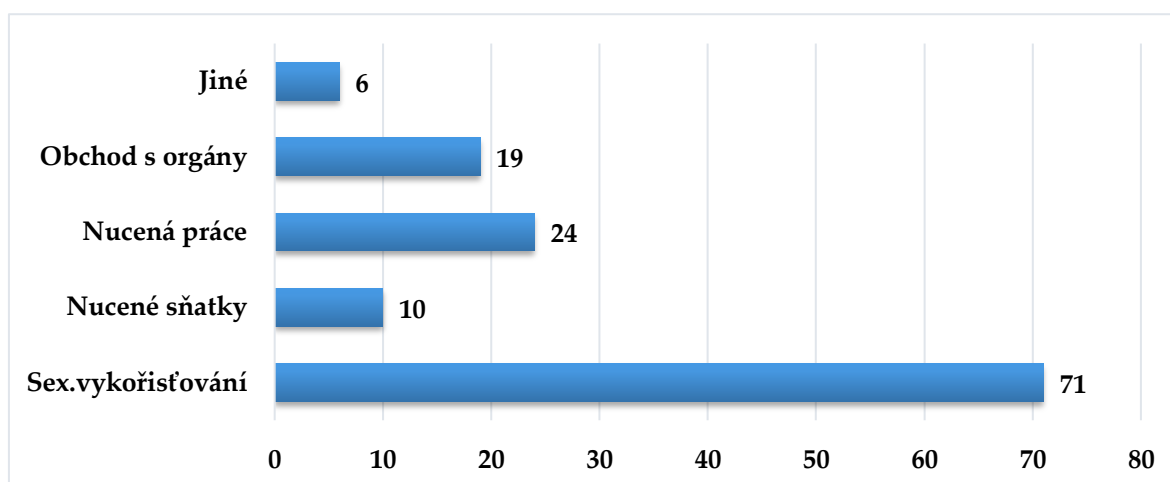
Rovněž k verifikaci nebo falzifikaci hypotézy č. 2 byla sestavena tabulka č. 3, kde jsou uvedena pro lepší orientaci procenta.

V grafu č. 8 byla zaznamenána vnímavost respondentů k obchodování s lidmi ve vztahu ke svému okolí s příslušností k jednotlivým krajům. Ze všech dotázaných se 75 respondentů, tj. 57,7 %, domnívá, že se v jejich okolí nenachází obchodované osoby. V Ústeckém kraji je to 32,3 % z celkového počtu respondentů a v Jihočeském

kraji 25,4 % z celkového počtu respondentů. Kladnou odpověď poskytlo 26 respondentů, což je 20 %. V Ústeckém kraji odpovědělo kladně 16,9 % z celkového počtu respondentů, zatímco v Jihočeském kraji pouhých 3,1 % respondentů. Těch, kteří neví, je 29 respondentů, tj. 22,3 %.

Otázka č. 10 Jaká forma obchodování s lidmi je podle Vás ve světě nejčastější?

- Sexuální vykořisťování a nucená prostituce
- Nucené sňatky
- Nucená práce
- Obchod s orgány
- Jiná (prosím uveďte) _____

Graf 9 - Nejčastější forma OSL ve světě podle respondentů

Tab. 4 - Nejvyskytovanější forma OSL ve světě dle respondentů

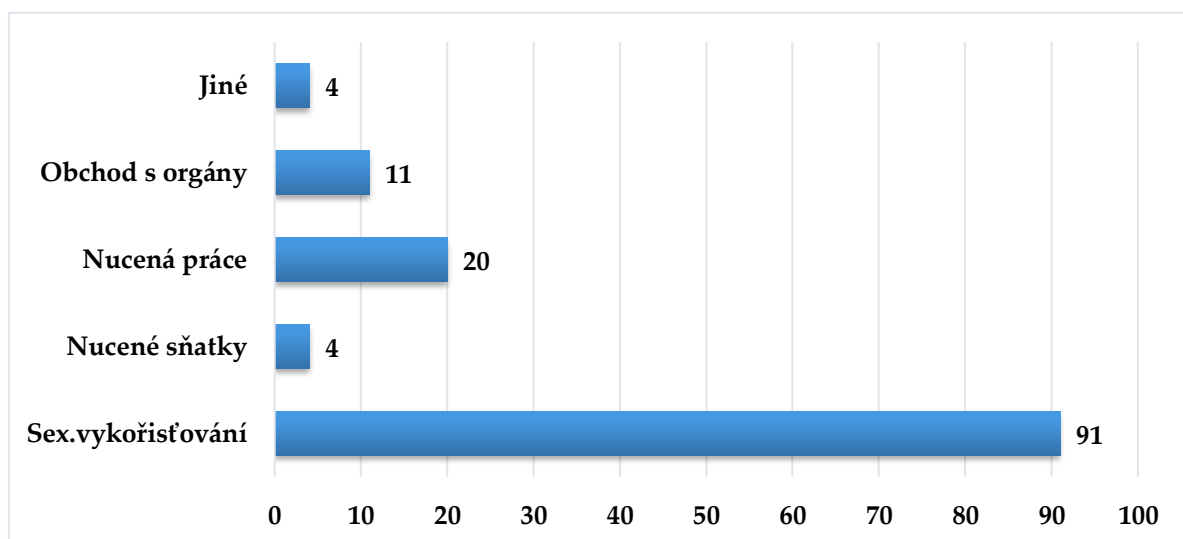
Forma OSL	Počet	Počet v procentech
Sexuální vykořisťování	71	54,6 %
Nucené sňatky	10	7,7 %
Nucená práce	24	18,5 %
Obchod s orgány	19	14,6 %
Jiné	6	4,6 %

Pro účely verifikace nebo falzifikace hypotézy č. 3, byla na základě otázky č. 10 vytvořena tabulka č. 4, kde jsou kromě počtů respondentů uvedeny počty respondentů v procentech. Tabulka poslouží taktéž jako podklad do diskuze.

Podle grafu č. 9 považuje 71 respondentů, tedy 54,6 %, sexuální vykořisťování za nejčastější formu obchodování s lidmi ve světě. Za druhou nejvíce se vyskytující formu ve světě je označena nucená práce, jíž zvolilo 24 respondentů, tj. 18,5 %. Následuje obchod s orgány, kdy tuto odpověď označilo 19 respondentů, tedy 14,6 %. Pouze 10 (7,7 %) respondentů uvedlo, jako nejčastější formu obchodování s lidmi ve světě, nucené sňatky. V kategorii jiné zazněly odpovědi typu obchod s dětmi, obchod s ženami a 4 respondenti odpověděli „nevím“.

Otázka č. 11 Jaká forma obchodování s lidmi je podle Vás v ČR nejčastější?

- Sexuální vykořisťování a nucená prostituce
- Nucené sňatky
- Nucená práce
- Obchod s orgány
- Jiná (prosím uveďte) _____

Graf 10 - Nejčastější forma OSL v ČR podle respondentů

Tab. 5 - Nejvyskytovanější forma OSL v ČR dle respondentů

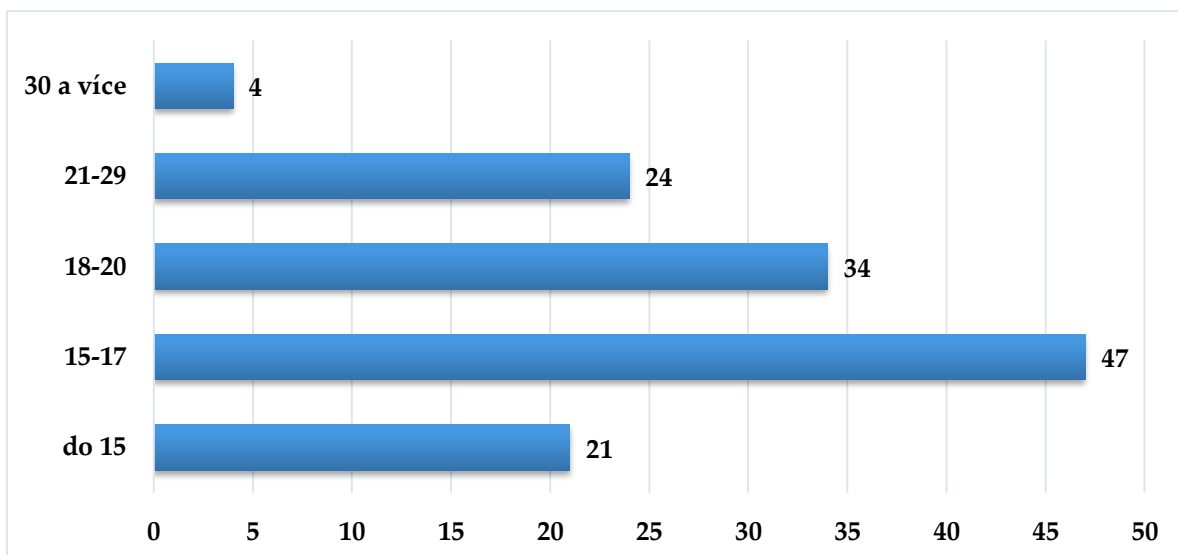
Forma OSL	Počet	Počet v procentech
Sexuální vykořisťování	91	70 %
Nucené sňatky	4	3,1 %
Nucená práce	20	15,4 %
Obchod s orgány	11	8,5 %
Jiné	4	3 %

Pro verifikaci nebo falzifikaci hypotézy č. 3, byla i u otázky č. 11 vytvořena tabulka č. 5, která poslouží rovněž jako podklad pro porovnání výsledků se statistickými údaji.

V případě otázky č. 11 bylo za nejčastější formu obchodování s lidmi na území České republiky označeno sexuální vykořisťování, kterou uvedlo 91 respondentů, což je 70 %. Podle grafu č. 10 označilo nucenou práci pouze 20 (15,4 %) respondentů. Nejméně odpovědí bylo zaznamenáno u obchodu s orgány (11 respondentů) a nucených sňatků (4 respondenti). V kategorii jiné byla 1 odpověď obchod s malými dětmi a 3 odpovědi „nevím“.

Otázka č. 12 Jaké věková skupina je podle Vás v ČR nejvíce ohrožená?

- do 15
- 15-17
- 18-20
- 21-29
- 30 a více

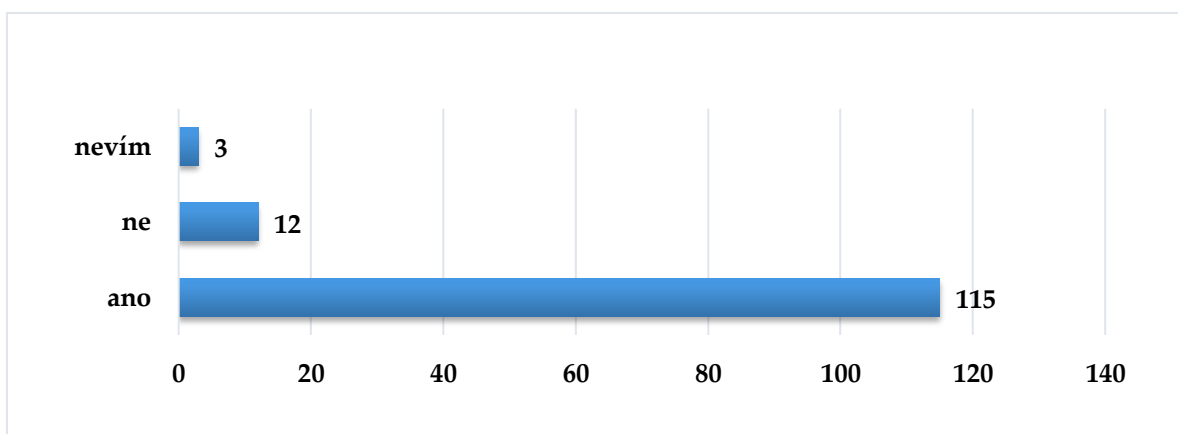

Graf 11 - Nejohroženější věková skupina OSL podle respondentů

Podle grafu č. 11 považuje 47 respondentů za nejohroženější věkovou skupinu 15 – 17 let. Podle respondentů je jako druhá nejvíce ohrožená věková skupina 18 - 20 let, kterou označilo 34 respondentů. Věkovou skupinu 21 – 29 let zvolilo 24 respondentů. Věkovou skupinu do 15 let vybralo 21 respondentů. Jak lze vyčíst z grafu, jako nejméně ohrožená je podle respondentů věková skupina 30 a více.

Otázka č. 13 Chtěl(a) byste vycestovat do zahraničí?

- ano
- ne
- nevím

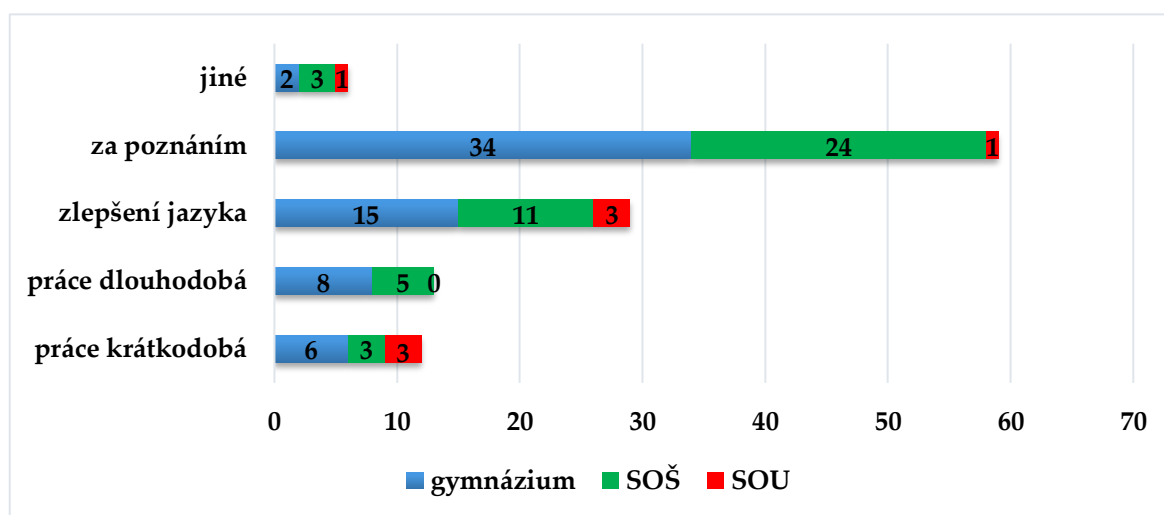

Graf 12 - Zájem respondentů o cestu do zahraničí

Na základě grafu č. 12 lze určit, že 115 respondentů by chtělo vycestovat do zahraničí, což je 88,5 % respondentů. Pouze 12 respondentů by za hranice České republiky nechtělo a 3 respondenti označili odpověď „nevím“.

Otázka č. 14 Pokud ano, za jakým účelem?

- Práce krátkodobá
- Práce dlouhodobá
- Naučit nebo zlepšit jazyk
- Za poznáním
- Jiné (prosím uveďte) _____

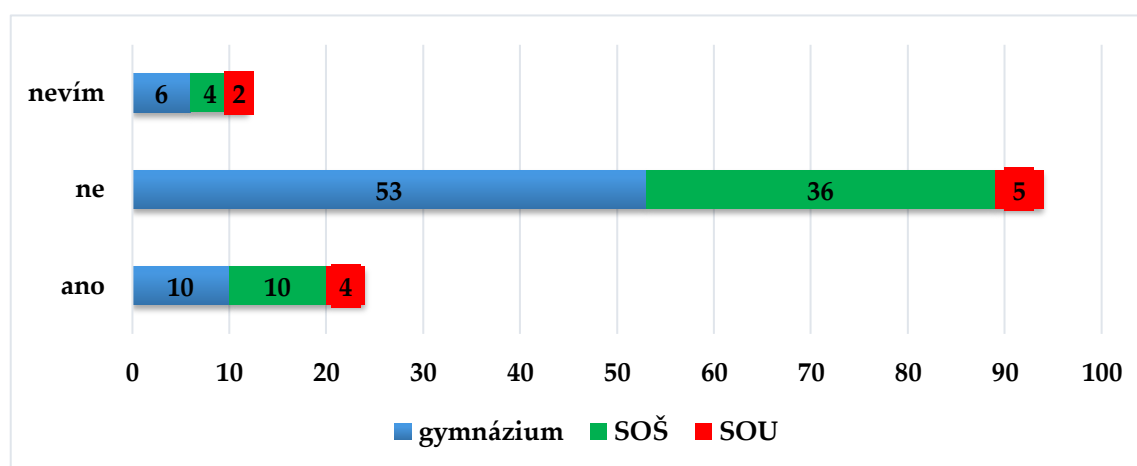
Graf 13 - Účel cesty do zahraničí s příslušností ke škole

Otázka č. 14 byla zaměřena na respondenty, kteří v otázce č. 13 označili, že chtějí odcestovat do zahraničí. Zaznamenáno bylo 121 odpovědí. V grafu č. 13 je znázorněno, za jakým účelem chtějí respondenti vycestovat v souvislosti s tím, z jaké střední školy pochází. Mezi nejčastější důvody vycestování patří touha po poznávání, kterou uvedlo 60 respondentů. Z toho jich 28,1 % bylo z gymnázia, 20 % ze střední odborné školy a pouze 0,8 % ze středního odborného učiliště. Dalším často voleným důvodem byla touha po zlepšení jazyka, mezi nimi 12,4 % gymnazisti, 9,1 % studenti středních odborných škol a 2,5 % studenti učilišť. Za dlouhodobou prací by chtělo jet 13 respondentů v poměru 7 % gymnazisti a 4,1 % studenti středních odborných škol. Studenti učiliště tuto odpověď neoznámili.

Nejméně byla označována možnost práce krátkodobá, kterou dohromady označilo 11 respondentů, z toho 5 % studenti gymnázia a 2,5 % studenti středních odborných škol i učilišť. Do kategorie jiné 2 respondenti uvedli dovolenou, 3 respondenti studium a 1 respondent marihuanu.

Otázka č. 15 Pripadá Vám cestování za hranice ČR rizikové?

- Ano
- Ne
- Nevím

Graf 14 - Vnímání rizika cesty do zahraničí s příslušností ke škole

Tab. 6 - Vnímání rizika cesty do zahraničí s ohledem na druh školy

Odpověď	Počet gymn.	Gymn. v %	Počet SOŠ	SOŠ v %	Počet SOU	SOU v %	Součet odpovědí
ano	10	7,7 %	10	7,7 %	4	3 %	24
ne	53	40,8 %	36	27,7 %	5	3,9 %	94
nevím	6	4,6 %	4	3 %	2	1,5 %	12

Tab. 7 - Vnímání rizikovosti respondentů o cestě do zahraničí

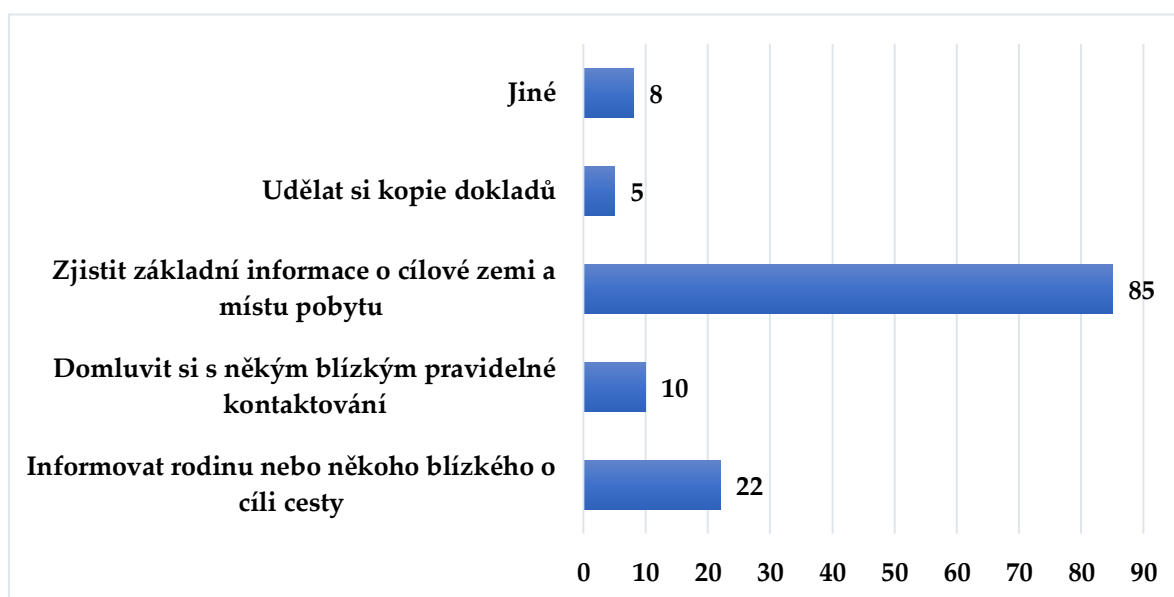
Odpověď	Počet	Počet v procentech
ano	24	18,5 %
ne	94	72,3 %
nevím	12	9,2 %

Pro lepší přehlednost všech odpovědí byla ke grafu č. 14 vytvořena tabulka č. 5, ve které lze vyčíst údaje o tom, jak respondenti vnímají rizikovost cesty do zahraničí, rozdělené podle jednotlivých druhů škol a přepočítané na procentuální vyjádření z celkového počtu výzkumné skupiny.

Pro verifikaci nebo falzifikaci hypotézy č. 4 byla vytvořena tabulka č. 6, kde jsou sečteny jednotlivé odpovědi a výsledky jsou vyjádřeny v procentech. Z grafu č. 14 vyplývá, že až 94 respondentů, tj. 72,3 %, v cestě zahraničí nespatřuje riziko. Z celkového počtu takto odpovědělo 40,8 % gymnazistů, 27,7 % studentů středních odborných škol a 3,9 % studentů z učiliště. Odpověď „ano“ volilo 24 respondentů, což je 18,5 %. Na konec 12 respondentů, tj. 9,2 % nevědělo, jestli se mají přiklonit k „ano“ nebo „ne“.

Otázka č. 16 Co je podle Vás nejdůležitější udělat před odjezdem do jiné země?

- Informovat rodinu nebo někoho blízkého o cíli cesty
- Domluvit si s někým blízkým pravidelné kontaktování
- Zjistit základní informace o cílové zemi a místu pobytu
- Udělat si kopie dokladů
- Jiné (prosím uveďte)

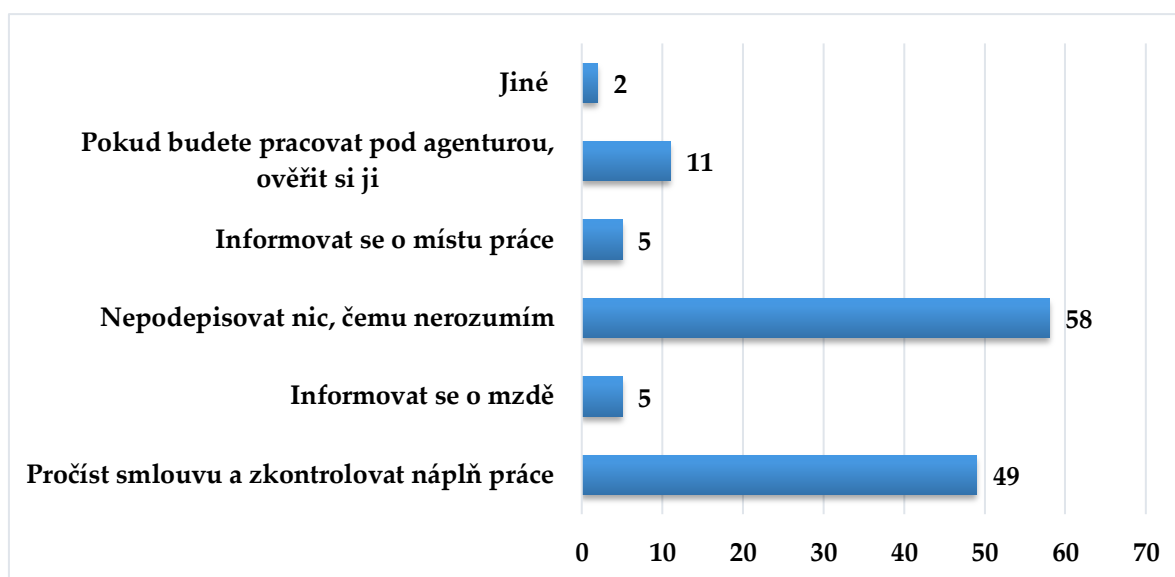

Graf 15 - Co udělat před odjezdem?

Graf č. 15 znázorňuje, co respondenti pokládají za nejdůležitější činnost před odjezdem do cizí země. Nejvíce respondentů uvedlo, že nejdůležitější je zjistit si základní informace o cílové zemi. Takto odpovědělo 85 respondentů. Dále lze z grafu vyčíst, že 22 respondentů by v první řadě informovalo rodinu nebo někoho blízkého o cíli cesty, 10 respondentů by si s někým blízkým domluvilo pravidelné kontaktování a 5 respondentů by si udělalo kopie dokladů. V kategorii jiné by 5 respondentů před odjezdem do cizí země zvolilo všechny možnosti uvedené v otázce č. 16. Dva respondenti uvedli, že by si zajistili ubytování a cestu zpět a jeden respondent by v případě dlouhodobého pobytu hledal v první řadě práci.

Otázka č. 17 Co je podle Vás nejdůležitější udělat před přijetím práce ať už v ČR nebo v zahraničí?

- Pročíst smlouvu a zkontrolovat náplň práce
- Informovat se o mzdě
- Nepodepisovat nic, čemu nerozumím
- Informovat se o místu práce
- Pokud budete pracovat pod agenturou, ověřit si ji
- Jiné (prosím uveďte)

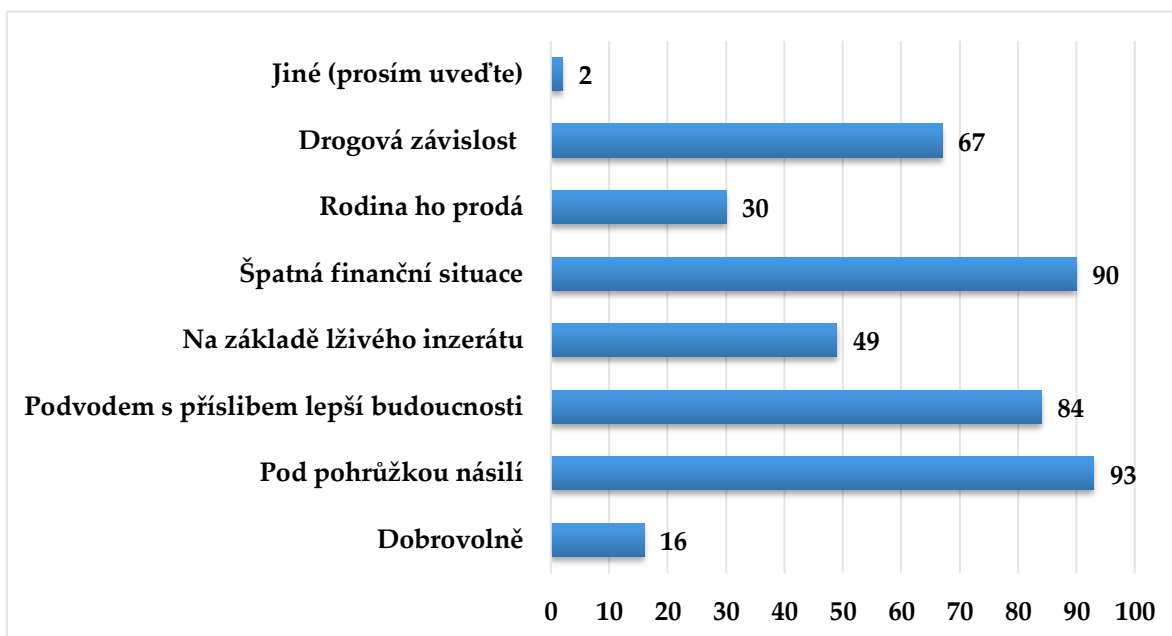

Graf 16 - Co udělat před podpisem pracovní smlouvy?

Z grafu č. 16 vyplývá, že nejdůležitějším krokem před přijetím práce a podepsáním pracovní smlouvy, je nepodepisovat nic, čemu nerozumí. Tuto odpověď označilo 58 respondentů. Dalším důležitým krokem je, dle počtu odpovědí v grafu, vždy pořádně pročíst smlouvu, zkontrolovat všechny náležitosti a informace o náplni práce. Takto odpovědělo 49 respondentů. Pouze 11 respondentů považuje za důležité ověřit si agenturu, která práci nabízí a 5 respondentů by se informovalo o místě práce a mzdě. V kategorii jiné 2 respondenti uvedli, že by udělali vše z možností v otázce č. 17.

Otázka č. 18 Jak se podle Vás stane člověk obětí obchodu s lidmi? (můžete vybrat více možností)

- Dobrovolně
- Pod pohrůžkou násilí
- Podvodem s příslibem lepší budoucnosti
- Na základě lživého inzerátu
- Špatná finanční situace
- Rodina ho prodá
- Drogová závislost
- Jiné (prosím uveďte)

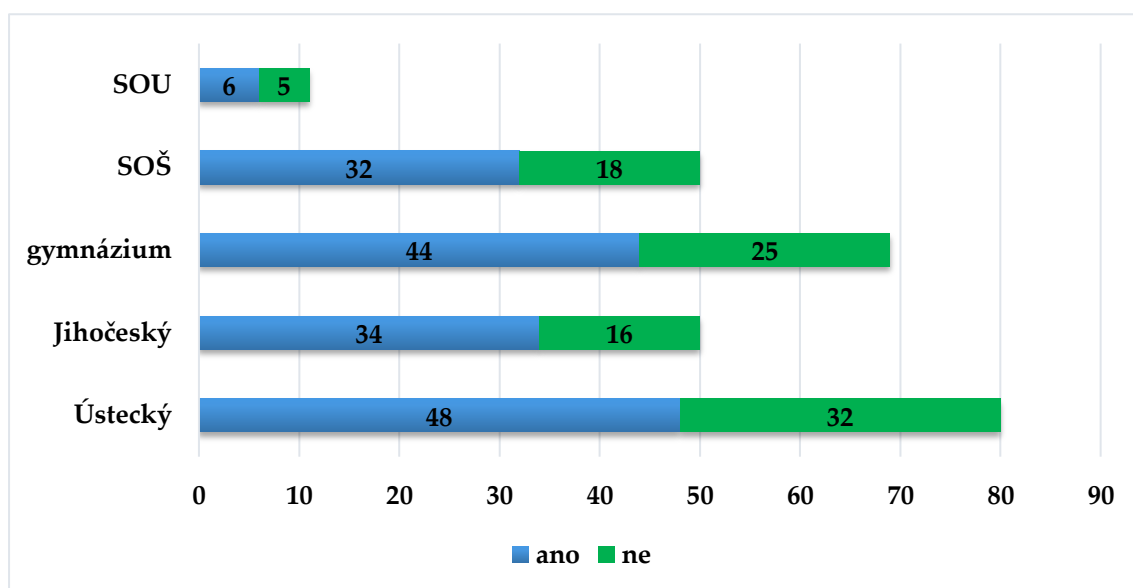

Graf 17 - Předpoklady stát se obětí OSL podle respondentů

Na otázku č. 18 bylo možné zvolit více odpovědí, proto součet odpovědí v tabulce neodpovídá počtu 130, tj. celkovému počtu respondentů výzkumného šetření. Nejvíce respondentů si myslí, že obchodovanou osobou se člověk může stát pod pohrůzkou násilí. Takto odpovědělo 93 respondentů. Dalším nejčastějším důvodem podle grafu je špatná finanční situace, kterou uvedlo 90 respondentů. Podvodné jednání nebo přísliby lepší budoucnosti zvolilo 84 respondentů, drogovou závislost označilo 67 respondentů a lživé inzeráty uvedlo 49 respondentů. Mezi nejméně označované důvody patří prodej osob rodinou, to uvedlo 30 respondentů anebo dobrovolnost, kterou uvedlo 16 respondentů. V kategorii jiné označili dva respondenti jako důvod únos.

Otázka č. 19 Měl(a) byste zájem získat více informací o obchodu s lidmi?

- Ano
- Ne

Graf 18 - Zájem respondentů o informace OSL s ohledem na kraj a školu

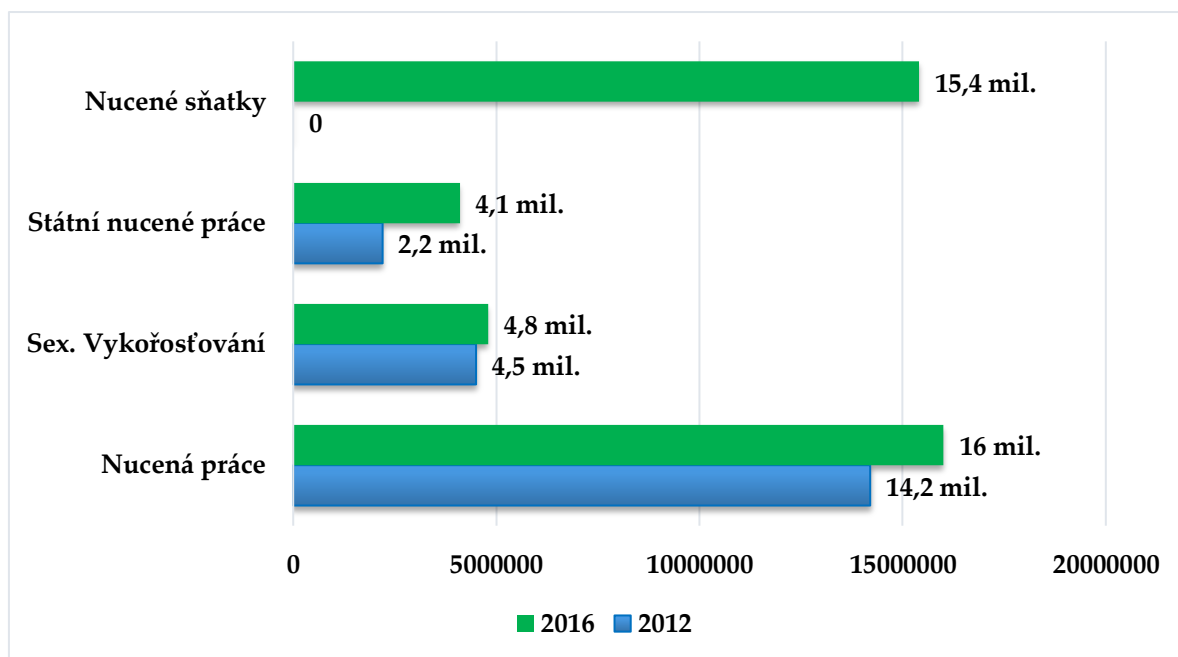
Otázka č. 19 byla vybrána na závěr dotazníku proto, aby se posoudil případný zájem o problematiku obchodování s lidmi. Graf č. 18 znázorňuje kladné a záporné odpovědi ve vztahu ke škole a ke kraji. Odpověď „ano“ označilo celkem 82 respondentů a odpověď „ne“ 48 respondentů.

5.2 Statistické výstupy forem obchodování s lidmi

Pro možnost komparace počtu obchodovaných osob v letech 2012 a 2016 a pro podklady do diskuze byly vytvořeny následující tabulky a grafy.

Tab. 8 - Počet obchodovaných osob ve světě

Formy	2012	2012 v %	2016	2016 v %
Celkem	21 mil.	100 %	40,3 mil.	100 %
Děti a nezletilí	5,5 mil.	44 %	10,1 mil.	25 %
Nucená práce	14,2 mil.	68 %	16 mil.	39,7 %
Sex. vykořisťování	4,5 mil.	22 %	4,8 mil.	11,9 %
Státní nucené práce	2,2 mil.	10 %	4,1 mil.	10,2 %
Nucené sňatky	0	0 %	15,4 mil.	38,2 %

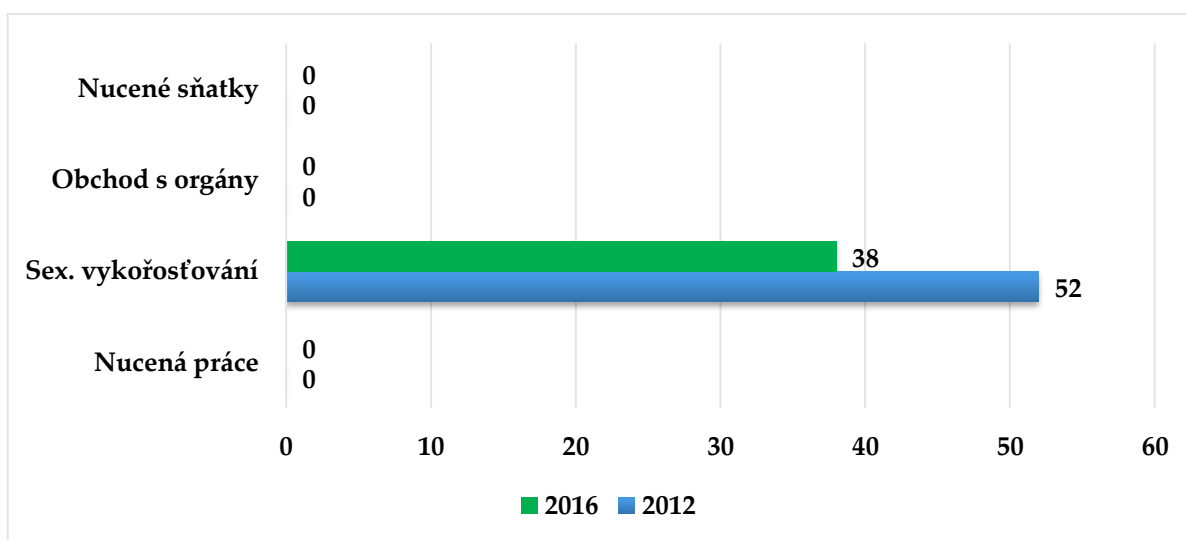

Graf 19 - Počet obchodovaných osob ve světě

Z tabulky číslo 8 vyplývá, že počet obchodovaných osob se od roku 2012 do roku 2016 téměř zdvojnásobil. Z grafu číslo 19 lze vypočítat, že v roce 2012 bylo nejvíce obchodovaných osob formou nucených prací, tj. 14,2 milionů osob. Stejně tak v roce 2016 bylo nejvíce obchodovaných osob formou nucených prací, avšak tuto skupinu tvořilo 16 milionů osob. Sexuální vykořisťování je v obou časových úsecích podobné, 4,5 milionů osob v roce 2012 a 4,8 milionů osob v roce 2016. V obou případech je 99 % obchodovaných osob ženského pohlaví. Ve státních nucených pracích se od roku 2012 do roku 2016 zvýšil počet obchodovaných osob o cca 2 miliony. Forma nucených sňatků nebyla v roce 2012 zaznamenána, zatímco v roce 2016 bylo touto formou obchodováno 15,4 milionů osob., z toho 12,9 milionů byly ženy a dívky a 2,5 milionu byli muži.

Tab. 9 - Počet obchodovaných osob v ČR

Formy	2012	2012 v %	2016	2016 v %
Celkem	52	100 %	38	100 %
Děti a nezletilí	10	19,20 %	8	21,10 %
Nucená práce	0	0 %	0	0 %
Sex. vykořisťování	52	100 %	38	100 %
Nucené sňatky	0	0 %	0	0 %

Graf 20 - Počet obchodovaných osob v ČR

V tabulce číslo 9 lze vyčíst, že počet obchodovaných osob v roce 2012 byl 52, zatímco v roce 2016 bylo obchodovaných osob pouze 38. Tabulka byla sestrojena na základě statistických výstupů Policie České republiky, a ačkoliv je počet obchodovaných osob v roce 2016 zdánlivě menší, opak je pravdou. Vzhledem k tomu, že obchodování s lidmi je latentní a těžko prokazatelná trestná činnost, samotné policejní statistiky neudávají reálný stav. Odhaduje se, že počet obchodovaných osob byl mnohonásobně vyšší, akorát nebyl prozatím odhalen.

Nejčastější zaznamenanou formou v těchto letech, dokonce jedinou, bylo sexuální vykořisťování. V roce 2012 bylo vykořisťováno 34 žen a 18 mužů z celkového

počtu 52 obchodovaných osob. Zatímco v roce 2016 bylo vykořisťováno 38 žen a 1 muž z celkového počtu 38 obchodovaných osob. V obou časových úsecích bylo vykořisťováno 20 % dětí a mladistvých, kteří nedosáhli osmnácti let. I přesto, že policejní statistiky nezaznamenaly jiné formy, podle odhadů a zaznamenaných výjezdů neziskových organizací, na území České republiky jsou. Například pracovní vykořisťování ve stavebním průmyslu, lesním průmyslu, ve výrobách apod. bylo zjištěno, ale nebylo prokázáno. Často je to z toho důvodu, že obchodované osoby jsou na území České republiky nelegálně a bojí se trestný čin nahlásit. Dalšími neprokázanými formami je například nucené žebrání a nucené krádeže, na které bylo podezření převážně u nezletilých osob.

5.3 Vyhodnocení cílů

V diplomové práci bylo stanoveno několik cílů. Prvním cílem bylo poskytnout ucelený náhled na problematiku obchodování s lidmi a popsat metody prevence obchodování s lidmi na území České republiky. V teoretické části bylo vymezeno obchodování s lidmi, jaké jsou jeho formy a hlavní znaky. Rovněž byly popsány metody prevence obchodování s lidmi a nejaktivnější organizace zaštiťující všechny stupně prevence obchodování s lidmi. Po pečlivém prostudování české i zahraniční odborné literatury lze konstatovat, že zadaný cíl byl naplněn.

Druhým cílem bylo zmapovat informovanost respondentů o problematice obchodování s lidmi pomocí dotazníkového šetření. Pro tento účel byly do dotazníku zařazeny otázky č. 5 a č. 7, na jejichž základě byla informovanost respondentů o obchodování s lidmi zjištěna. Následně byly zpracovány grafy č. 4 a č. 6. Podle grafu č. 4 se s pojmem obchodování s lidmi setkala 80,8 % respondentů, zatímco 19,2 % respondentů o obchodování s lidmi nikdy neslyšelo. Na základě odpovědí otázky č. 7 znázorněných v grafu č. 6 je možné konstatovat, že více jak polovina respondentů má představu, co problematika obchodování s lidmi obnáší.

Třetím cílem bylo zjistit, co považují respondenti za důležité před přijetím práce v cizí zemi a jestli znají rizika, jak se člověk může stát obchodovanou osobou. Účelem bylo vyzkoumat, jestli jsou respondenti vědomi, co všechno by mělo předcházet odjezdu cesty do zahraničí. V dotazníku na tento cíl byly zaměřeny otázky č. 16, č. 17 a č. 18, které mimo jiné měly upozornit na danou problematiku. Podle grafu č. 15 je pro 65,4 % respondentů před odjezdem do cizí země nejdůležitějším krokem zjistit základní informace o cílové zemi a 16,9 % respondentů vybralo informování někoho blízkého o cíli cesty. Graf č. 16 zobrazuje odpovědi na otázku č. 17, kde 44,6 % respondentů nejvíce uvádělo, že nejdůležitější je nikdy nepodepisovat nic, čemu nerozumí a 37,7 % respondentů považuje za důležité řádně pročíst smlouvu a projít si podmínky pracovní náplně. Otázka č. 18 byla zařazena pro určení, zda si respondenti uvědomují, jaká rizika předcházejí tomu, aby se člověk stal obchodovanou osobou. Podle grafu č. 17 si respondenti myslí, že obchodovanou osobou se člověk stane pod pohrůžkou násilí (71,5 %), kvůli špatné finanční situaci (69,2 %) a podvodem nebo příslibem lepší budoucnosti (64,6 %). Dohromady bylo zaznamenáno 431 odpovědí. Vzhledem k velkému množství smysluplných odpovědí se předpokládá, že respondenti jsou si vědomi rizik, které obchodování s lidmi předcházejí.

Čtvrtým cílem bylo potvrdit nebo vyvrátit naformulované hypotézy. V diplomové práci byly vytvořeny 4 hypotézy, které byly pomocí výsledků z anonymního dotazníku potvrzeny anebo vyvráceny.

Pátým cílem bylo porovnat statistické výstupy o formách obchodování s lidmi s informovaností respondentů o formách obchodování s lidmi. Na základě výsledků z anonymního dotazníku a statistických údajů o obchodování s lidmi budou výsledky komparovány v diskuzi.

Posledním cílem bylo, na základě provedené SWOT analýzy, navrhnout opatření ke zlepšení prevence obchodování s lidmi. Po sestavení tabulky a po podrobné

analýze o metodách prevence v České republice, bude tento cíl rovněž vyhodnocen v diskuzi.

5.4 Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza 1: *Předpokládá se, že méně jak 50 % z odpovídajících respondentů se s pojmem OSL setkalo v rámci školní výuky.*

S hypotézou 1 souvisela otázka číslo 6.

V otázce číslo 6 bylo zjišťováno, kde se respondenti setkali s pojmem obchodování s lidmi. Respondenti měli za úkol označit, kde všude se dozvěděli nějaké informace o obchodování s lidmi. V případě této otázky bylo možné označit více odpovědí, proto se procentuální součet nerovná 100. Pro účely verifikace nebo falzifikace hypotézy 1 byl sestrojen graf číslo 5 a tabulka číslo 1 na straně 44.

Bylo zjištěno, že nejvíce respondentů se s pojmem obchodování s lidmi setkalo na internetu (80%), jako další nejčastější odpověď byla označována televize (64,8 %) a třetí nejvíce uváděnou odpovědí byla škola (45,7 %).

Na základě vyhodnocení výsledků lze konstatovat, že Hypotéza 1 byla verifikována.

Hypotéza 2: *Předpokládá se, že více jak 75 % respondentů bude přesvědčeno o tom, že se obchodování s lidmi na území ČR nevyskytuje.*

S hypotézou 2 souvisely otázky číslo 8 a 9.

Na základě otázky číslo 8 bylo určováno, zda se respondenti domnívají, že v České republice existuje obchod s lidmi. Respondenti měli za úkol uvést svůj názor. Vyhodnocení bylo provedeno na základě tabulky číslo 2 na straně 46. Více jak

polovina, tedy 60,8 % respondentů, si myslí, že se obchodování s lidmi na území České republiky vyskytuje. Další skupina respondentů (22,3 %) uvedla, že neví. Podle 16,9 % respondentů se obchodování s lidmi v České republice nevyskytuje.

V otázce číslo 9 bylo zjišťováno, jestli si respondenti připouštějí fakt, že by se v jejich okolí mohla nacházet obchodovaná osoba. Pro potřeby vyhodnocení hypotézy 2 byla sestrojena tabulka číslo 3 na straně 47. Více jak polovina respondentů, tj. 57,7 %, se nedomnívá, že se v jejich okolí nachází obchodovaná osoba. Stejně jako u předchozí otázky 22,3 % respondentů nemá tušení a pouhých 20 % respondentů připouští možnost, že se v jejich okolí nachází obchodované osoby.

Na základě vyhodnocení výsledků lze konstatovat, že Hypotéza 2 byla falzifikována.

Hypotéza 3: *Předpokládá se, že více jak 50 % respondentů bude považovat sexuální vykořisťování za nejčastější formu obchodování s lidmi.*

S hypotézou 3 souvisely otázky číslo 10 a 11.

V otázce číslo 10 bylo zjišťováno, jakou formu obchodování s lidmi považují respondenti ve světě za nejčastější. Pro přehlednost odpovědí na tuto otázku byla vytvořena tabulka číslo 4 na straně 49. Za nejvíce rozšířenou formu považují respondenti sexuální vykořisťování (54,6 %), na druhém místě se umístila nucená práce (18,5 %), poté následoval obchod s orgány (14,6 %) a nucené sňatky (7,7 %).

V otázce číslo 11 bylo zjišťováno, kterou formu považují respondenti v České republice za nejčastější. Podle tabulky číslo 5 na straně 50, lze konstatovat, že respondenti za nejčastější formu obchodování s lidmi v České republice považují sexuální vykořisťování (70 %). Poté následovaly formy nucená práce (15,4 %), obchod s orgány (8,5 %) a nucené sňatky (3,1 %).

U obou otázek sexuální vykořisťování označilo více jak 50 % respondentů.

Na základě vyhodnocení výsledků lze konstatovat, že Hypotéza 3 byla verifikována.

Hypotéza 4: *Předpokládá se, že více jak 75 % respondentů cestování za hranice nepovažuje za rizikové.*

S hypotézou 4 souvisela otázka číslo 15.

V otázce číslo 15 bylo zjišťováno, zda respondenti vnímají cestu do zahraničí jako rizikovou. Pro jednoduché vyhodnocení výsledků byla sestrojena tabulka číslo 7 na straně 54. Nejvíce respondentů (72,3 %) uvedlo, že cestování za hranice nepovažují za rizikové. Podstatně menší množství respondentů (18,5 %) si určité riziko připouští a 9,2 % respondentů označilo odpověď „nevím“.

Na základě vyhodnocení výsledků lze konstatovat, že Hypotéza 4 byla falzifikována.

6 DISKUZE

„Otroctví je krádež – krádež života, krádež práce, krádež jakéhokoli majetku nebo produkce, i krádež dětí, kterou musel otrok snést.“

Kevin Bales

Výzkumná část diplomové práce byla zaměřena na zjištění úrovně prevence a informovanosti o problematice obchodování s lidmi u studentů středních škol. V této části práce budou zkoumány výsledky výzkumu, které budou nadále porovnávány s jinými výzkumy, s dostupnou odbornou literaturou a se statistickými výstupy o obchodování s lidmi v České republice a ve světě.

Jako výzkumný vzorek byli vybráni studenti posledních ročníků středních škol v Ústeckém a Jihočeském kraji. Studenti posledních ročníků středních škol byli zvoleni ze dvou důvodů. Jedním z důvodů byly nastudované informace ze Zprávy o obchodování s lidmi (2016), podle které bylo zjištěno, že mezi nejvíce obchodované patří osoby ve věku studentů středních škol. Druhým důvodem byl narůstající fenomén cestování do ciziny po střední škole. Podle mezinárodní organizace pro migraci (2007), dále jen organizace IOM, je pro středoškolskou mládež cestování do zahraničí velmi atraktivním tématem, jelikož často souvisí s jejich plány do budoucnosti. Ať už je úmyslem letní brigáda nebo dlouhodobý pobyt s cílem zlepšit cizí jazyk.

Na základě vlastního předběžného průzkumu zpráv o obchodování s lidmi vydaných ministerstvem vnitra, Národní strategie o obchodování s lidmi, rozmístění sociálně vyloučených lokalit a na základě interních informací z organizace La Strada, vyšly Ústecký a Jihočeský kraj jako nejvíce ohrožené kraje v oblasti obchodování s lidmi. V předchozích letech se v těchto krajích vyskytoval

vyšší počet případů obchodovaných osob. Hlavním důvodem jsou pohraniční oblasti s Německem v Ústeckém kraji a s Rakouskem v Jihočeském kraji.

Výzkumné šetření bylo prováděno formou anonymního dotazníku, který byl distribuován elektronicky. Dotazník vyplnilo celkem 138 respondentů, ale použito bylo z důvodu validity pouze 130. V každém kraji bylo osloveno pět náhodně vybraných škol. Návratnost z Ústeckého kraje byla 61,5 % a z Jihočeského kraje 38,5 %. Ze středních škol byla nejvyšší návratnost z gymnázií (53,1 %) a poté ze středních odborných škol (38,5 %). Návratnost od studentů středních odborných učilišť byla minimální, odpovídalo pouhých 8,5 % respondentů. Dotazník vyplnilo celkem 60 % žen a 40 % mužů.

Otázky číslo 5–7 jsou úzce propojeny. Jejich účelem je zjistit povědomí respondentů o obchodování s lidmi. Na otázku, zda se respondenti někdy setkali s pojmem obchod s lidmi, odpovědělo 80,8 % respondentů kladně a 19,2 % respondentů záporně. Organizace IOM (2007) získala podobné výsledky u studentů z šesti vybraných středních škol. Pojem obchodování s lidmi neznalo 18,9 % z celkového množství 436 respondentů. Pozitivní odpověď rozdělila na dvě skupiny, první skupina (58,6 %) se s pojmem obchodování s lidmi setkala a umí ji popsat, zatímco druhá skupina (22,5 %) se s pojmem sice setkala, ale popsat ji neumí. Dohromady o existenci problematiky obchodování s lidmi vědělo 81,1 % respondentů.

Pro respondenty, kteří se s pojmem obchodování s lidmi setkali navazovala otázka, u které měli označit všechny možnosti, kde na obchodování s lidmi narazili. Autorka Ducháčková (2008) prováděla výzkum studentů středních škol v Českých Budějovicích a stejně jako v její práci byla v této otázce možnost vybrat více odpovědí. Proto se součet odpovědí nerovná 100 %. Ve výzkumném šetření bylo zjištěno, že 80 % respondentů pojem zaregistrovalo na internetu, 64,8 % v televizi a 45,7 % respondentů se o obchodování s lidmi dozvědělo ve škole. Autorka

Ducháčková (2008) ve svém výzkumu prováděném na experimentální skupině osob čítající 200 respondentů uvádí, že nejčastěji se s pojmem obchodování s lidmi setkali respondenti v televizi, kterou uvedlo 83,5 % respondentů. Jako druhou nejčastější odpověď zaznamenala internet (55 %) a na třetím místě byla škola (26,5 %). V obou případech se škola objevuje až na třetím místě, tedy shoduje se umístění, ale procentuálně se výsledek liší o 19,2 % respondentů.

Tato otázka sloužila mimo jiné pro verifikaci nebo falzifikaci **hypotézy 1**. Na základě výsledků analýzy odpovědí otázky číslo 5 lze konstatovat, že více než ve škole, se respondenti s pojmem obchodování s lidmi setkávají na internetu nebo v televizi, což přináší jistá úskalí. Média mají tendenci poskytovat o této problematice zkreslené informace.

Pro účely zpřesnění předchozích otázek byla zvolena otevřená otázka, ve které měli respondenti uvést, co si pod pojmem obchodování s lidmi představují. Nejčastějšími odpověďmi bylo otroctví (31,5 %) zmiňované v různých souvislostech, např. s Afrikou nebo černochoy a prostituce (26,9 %), kterou uváděli ve spojitosti s dálnicí E55, s Nizozemím a celkově se sexuálními službami za peníze. Rovněž respondenti často zmiňovali prodej či obchod, kde jako zboží slouží lidi, ženy, děti nebo orgány. Kombinace uvedených odpovědí ukázala, že více jak polovina má alespoň základní představu o obchodování s lidmi.

Aby mohla být provedena komparace výsledků práce s jinými výzkumy, byly odpovědi na otevřenou otázku rozděleny do pěti skupin podle vzoru závěrečné zprávy Ministerstva vnitra ČR, jejíž název je „*Prevence obchodu s lidmi: přednášky na středních školách*“. Zprávu i prevenci formou přednášek zrealizovala Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) v Praze v roce 2007.

Respondenti spadající do první skupiny, kterou tvoří 23 %, mají částečnou nebo komplexní představu, co problematika obchodování s lidmi obnáší. V této skupině

se objevovaly kombinace odpovědí, mezi nimiž jsou „nucená práce“, „nucená prostituce“, „vykořisťování“, „moderní otroctví“ nebo „bezmoc a bezpráví“. Někteří respondenti odpovídali v celých větách, např. „Nelegální obchod s lidmi proti jejich vůli.“ nebo „S lidmi je zacházeno jako s věcmi.“ Respondenti v druhé skupině odpovídali podobně jako respondenti v první skupině, ale s menší přesností a více v heslech, např. „otroctví“, „bílé maso“, „prodej orgánů“ či „zabavení dokladů“. Tuto skupinu tvoří 36,9 %. Třetí okruh odpovědí zahrnuje odpovědi, které jsou viditelně ovlivněné médii, tedy zkreslené nebo nepravdivé. Takto odpovídalo 20,8 % respondentů. Nejčastější odpovědí byla prostituce, dále porno průmysl, drogy, pasáci a uprchlíci. Zhruba 11,5 % respondentů zmiňovalo například černochoy, znásilnění, piráty, Mexiko, otroctví ve středověku anebo kanibalismus, což jsou odpovědi, které novodobé otroctví nepopisují správným způsobem. Poslední skupinu odpovídajících tvořilo 7,7 % respondentů, kteří buď napsali, že o problematice nic neví nebo projevovali negativní emoce typu: „Hnus a smrt.“ „Zločin, který je odporný.“ „Představuji si něco moc špatného.“

Organizace IOM (2007) u první a poslední skupiny dospěla k podobným závěrům, tedy první skupinu tvořilo 25 % a poslední 7 % respondentů. Rovněž autorce Ducháčkové (2008) vyšel podobný výsledek, tedy 22,5 % respondentů mělo částečnou nebo ucelenou představu o pojmu obchodování s lidmi. Zatímco v poslední skupině nasbírala nepatrně více odpovědí, celkem 12,5 %.

Z výše provedené komparace dat vyplývá, že ačkoliv je tato problematika aktuální, studentům se nedostává uspokojivé množství informací o rizicích obchodování s lidmi. Od roku 2007, kdy provedla organizace IOM svůj průzkum do současnosti, se informovanost studentů středních škol nezměnila, tedy pravděpodobně ani nezlepšila. Vzhledem k tomu, že se jedná o rozdíl jedenáct let, lze považovat tuto skutečnost za negativní.

Na problematiku výskytu obchodovaných osob v České republice se vázala **hypotéza 2**, která byla falzifikována, jelikož 60,8 % respondentů se domnívá, že se obchodování s lidmi na území České republiky vyskytuje. Kdežto hypotéza 2 předpokládala více jak 75 % respondentů, kteří budou přesvědčeni o tom, že se obchodování s lidmi v České republice nevyskytuje.

Autorka Ducháčková (2008), která prováděla výzkum u studentů středních škol v Českých Budějovicích, zjistila, že se podle většiny respondentů (85,5 %) v České republice obchoduje s lidmi. Zatímco pouhé 1 % respondentů tvrdí, že neobchoduje a 13,5 % uvedlo odpověď „nevím“.

Účelem další otázky bylo zjistit, zda si respondenti připouští možnost obchodování s lidmi v jejich okolí. Více jak polovina respondentů (57,7 %) je toho názoru, že v jejich okolí se obchodované osoby nevyskytují. Pouze 20 % respondentů si takovou skutečnost připouští a 22,3 % respondentů neví.

Z analýzy předchozích dvou otázek vyplývá, že přestože u otázky číslo 8 uváděla většina respondentů, že se na území České republiky obchoduje s lidmi, u otázky číslo 9 byla většina respondentů toho názoru, že v jejich okolí se obchodované osoby nenachází. Tudíž si blízkost obchodování s lidmi nepřipouští.

Podle Zprávy o stavu obchodování s lidmi (2016) patří Česká republika hlavně mezi země tranzitní a cílové. Stále je taktéž považována za zemi zdrojovou. Přesněji řečeno: *„obchodované osoby přicházejí ze zdrojové, projíždějí tranzitní zemí a jsou vykořisťovány v cílové zemi“* (Holanová, 2007, s. 8). Mezi zdrojové země, ze kterých osoby do České republiky přicházejí, patří například Bulharsko, Rumunsko, Chorvatsko, Ukrajina, Mongolsko, Slovensko aj. Občané České republiky byli v předešlých letech nejčastěji obchodováni do Velké Británie, Irska, Rakouska, Spolkové republiky Německo nebo Francie.

Na formy obchodování s lidmi se váže **hypotéza 3**, která byla verifikovaná, jelikož v otázkách číslo 10 a 11, zvolilo formu sexuální vykořisťování více jak 50 % respondentů. V otázce číslo 10 uvedlo 70 % respondentů za nejčastější formu obchodování s lidmi ve světě právě sexuální vykořisťování. Jako další v pořadí byla uvedena nucená práce (18,5 %), obchod s orgány (14,6 %) a nucené sňatky (7,7 %).

Podle globálních odhadů moderního otroctví vydané mezinárodní organizací práce, dále jen ILO (2017), bylo v roce 2016 obchodováno až 40,3 milionů lidí. Z toho 24,9 milionů formou nucené práce a 15,4 milionů formou nuceného sňatku. Organizace ILO dělí nucenou práci dále na formy: pracovní vykořisťování, státní nucenou práci a na sexuální vykořisťování. Nejčastější formou bylo pracovní vykořisťování, kterou vykonávalo 16 milionů osob v soukromém sektoru. Jde například o domácí práce, výrobní sektor, zemědělství, rybolov, služby, hornictví, velkovýroby, aj. Sexuální vykořisťování vykonávalo 4,8 milionů osob. Ve většině případech šlo o dospělé ženy a 21,3 % byly děti. Státní nucenou práci vykonávalo 4,1 milionů osob. Státní nucené práce jsou činnosti podněcované státem, nejčastěji pro hospodářský rozvoj, ale obchodované osoby slouží například i ve věznicích či armádě anebo jsou podněcovány povstaleckými ozbrojenými silami.

Z hlediska pohlaví, byly ženy obchodovány více než muži. Ženy tvořily 71 % a muži 29 %. Důvodem je, že obchodované ženy převažují u forem jako jsou nucené manželství (84 % ženy; 16 % muži) a sexuální vykořisťování (99 % ženy; 1 % muži). Globální odhady moderního otroctví uvádí, že každá čtvrtá obchodovaná osoba je dítě. Nejčastěji byly dětské obchodované osoby zneužívány formou nuceného manželství (37 % ze všech obchodovaných), sexuálního vykořisťování (21 %) a pracovního vykořisťování (19 %).

Jelikož statistiky vychází nejen z reálných dat, ale i z odhadů, mohou se čísla jiných organizací lišit. Je obtížné dělat výzkum činnosti na nedovolených trzích, navíc ohlašování této trestné činnosti je minimální. Rovněž je to z důvodu, že existují

země, které záměrně údaje o obchodování s lidmi tají. Proto i nejlepší odhady mají určitý stupeň nepřesnosti.

Z výše uvedených komparací výzkumného šetření se statistickými údaji vyplývá, že ačkoliv respondenti nejvíce uváděli formu sexuální vykořisťování (hlavně z důvodu medializace), nejčastější formou ve světě je nucená práce.

V otázce číslo 11 zaměřenou rovněž na formy obchodování s lidmi, avšak v České republice, uváděli respondenti jako nejčastější formu sexuální vykořisťování (70 %), dále nucenou práci (15,4 %), obchod s orgány (8,5 %) a na posledním místě nucené sňatky (3,1 %).

Podle Zprávy o stavu obchodování s lidmi (2017) Česká republika zaznamenala jako nejčastější formu obchodování s lidmi sexuální vykořisťování a nucené práce. Jelikož i v České republice se setkávají reálná čísla policejních statistik s odhady neziskových organizací, nelze tedy přesně označit procentuálně nejrozšířenější formu. V České republice byly podle policejních statistik z roku 2016 zaznamenány případy týkající se výhradně sexuálního vykořisťování. Odhaduje se, že forma nucených prací je mnohem rozšířenější, než je uváděno, avšak z důvodu strachu obchodovaných osob je velice těžké takovou trestnou činnost odhalit. Dochází k nárůstu případů vyhledávání žen ze sociálně slabších prostředí pro účely nucených sňatků.

Cílem další otázky bylo zjistit, kterou věkovou skupinu považují respondenti za nejohroženější na území České republiky. Z výzkumného dotazníkového šetření vyplývá, že respondenti považují skupinu od 15 do 17 let za nejrizikovější, tvoří ji 36,2 % respondentů. Další postupně uváděné jsou skupiny 18-20 let (26,2 %), 21-29 (18,5 %), do 15 let (16,2 %) a 3 % respondentů uvedli skupinu ve věku 30 a více.

Podle Zprávy o stavu obchodování s lidmi (2017) uvádí policejní statistiky, že v roce 2016 bylo v České republice identifikováno dohromady 38 obchodovaných

osob, z toho největší skupinu (29 osob) tvořily osoby ve věku 18-30 let, 6 osob ve věku 15-17 let, 2 osoby do 15 let a jedna obchodovaná osoba byla nad 31 let. Tato skutečnost nám ukazuje, že studenti posledních ročníků středních škol patří do nejvíce rizikové skupiny.

Účelem **otázek číslo 13 a 14** bylo zjistit, zda by respondenti chtěli vycestovat do zahraničí a za jakým účelem. Většina respondentů, tj. 88,5 %, by do ciziny chtěla, 9,2 % respondentů nechtěla a 2,3 % uvedla odpověď „nevím“. Jako cíl cesty 45,4 % respondentů uvedlo poznání cizí země, 22,3 % zlepšení jazyka, 10 % dlouhodobou práci a 9,2 % uvedlo krátkodobou práci.

Organizace IOM (2007) ve výzkumném šetření mezi středoškolskými studenty položila otázku, zda respondenti uvažují o práci v zahraničí. Ze šesti středních škol, celkem 436 respondentů, 66,3 % uvedlo, že o práci v zahraničí stojí. Mezi uvedené důvody patří možnost lepšího výdělku a zlepšení znalosti cizího jazyka. Celkem 28,1 % respondentů o cestě do zahraničí neuvažuje a 5,6 % zatím neví.

Podle Ministerstva zahraničních věcí (2015) stoupá fenomén odcházení do zahraničí, avšak problémem je, že nelze vést přesné statistiky, jelikož neexistuje evidence Čechů opouštějících zemi. K roku 2015 Ministerstvo zahraničních věcí odhaduje, na základě informací z velvyslanectví a konzulátů České republiky, že se v zahraničí nachází až 2,5 milionů osob českého původu.

Na zjištění, zda spatřují respondenti riziko v cestě do zahraničí, se váže **hypotéza 4**. Zakládá se na předpokladu, že více jak 75 % respondentů nepovažuje cestování do zahraničí za rizikové. Tento předpoklad nebyl naplněn, tudíž byla hypotéza 4 falzifikována. I když většina respondentů uvedla, že riziko nespátřuje, bylo to dohromady pouhých 72,3 %. Odpověď „ano“ označilo 18,5 % respondentů a 9,2 % respondentů nevěděla, kterou z ostatních dvou odpovědí zvolit. Počty ve vztahu ke školám byly relativně vyvážené.

Zdá se, že mnoho lidí ví o existenci problematiky obchodování s lidmi, avšak nepřipouští si, že by se mohla týkat jich samotných. Zpráva o stavu obchodování s lidmi (2017) sděluje, že organizace La Strada zaznamenala větší počet případů, kdy především obchodované ženy byly v mnoha případech naborované ze strany známých či přátel. Dokonce v roce 2016 byl zaznamenán případ, kde se jednalo o nabor matkou. Nejen respondenti se domnívají, že ačkoliv se obchodování s lidmi na území České republiky děje, je pro ně tato problematika velmi vzdálená.

Účelem otázek číslo 16 a 17 bylo zjistit, co respondenti považují za důležité před přijetím práce v zahraničí a také, aby si respondenti uvědomili, co všechno je třeba udělat před tím, než přijmou práci v cizí zemi. Za nejdůležitější, před odjezdem do cizí země, si považují zjistit základní informace o cílové zemi. Tuto skupinu tvoří 65,4 % respondentů. Dále následovaly odpovědi: informovat rodinu nebo blízkého člověka o cíli cesty (16,9 %), domluvit si pravidelné kontaktování (7,7 %) anebo si udělat kopie dokladů. V kategorii jiné zazněly odpovědi, které se dají označit za ideální, a to: „vše z výše uvedeného“.

Před přijetím práce a podepsáním pracovní smlouvy je podle respondentů důležité rozumět všemu, co podepisují a pokud nerozumí, nic nepodepsat. Tuto skupinu tvoří 44,6 % respondentů. Dále za velice důležité označují pročtení pracovní smlouvy a jejich náležitostí, konkrétně zkontrolovat náplň práce. Takto odpovědělo 37,7 % respondentů. Minimálně označovali odpovědi: ověřit si agenturu nabízející práci (8,5 %), informovat se o mzdě (3,8 %) a místu práce (3,8 %). Rovněž v této otázce zazněly v kategorii jiné odpovědi typu „vše z výše uvedeného“.

Organizace IOM (2007) ve svém výzkumném šetření mezi středoškolskými studenty položila podobnou otázku. Nejvíce respondentů uvádělo, že by si s sebou do zahraničí vzala cestovní doklady (22,5 %), peníze (17,2 %) a zařídila cestovní pojištění (10,9 %). Dále uváděli důležitost znalosti jazyka nebo alespoň slovník (5,4 %). Pouze 4,3 % respondentů považuje za důležité zjistit si informace o dané

práci v zahraničí, 2,8 % považuje za důležité ověřit si důvěryhodnost zaměstnavatele a 2,7 % respondentů uvádí, že je důležité nechat někomu v České republice kontakty na budoucí práci a ubytování. Zbývající počet respondentů by do zahraničí samo nejelo nebo neví odpověď na otázku.

Ministerstvo vnitra, konkrétně odbor prevence kriminality (2009) finančně podpořil výrobu a distribuci podkladů zaměřených na prevenci obchodování s lidmi. Pro potřeby této práce se jedná o informační materiál (viz příloha 2 a 3), který upozorňuje na rizika práce v zahraničí. V informačních letáčích jsou uvedené rovněž body, které sloužily jako možnosti výběru u otázek číslo 16 a 17. V obou letáčích nalezneme další rady, jak se při cestě za prací do zahraničí chovat, na co si dát pozor a rovněž uvádí kontakty, kam se v dané zemi obrátit pro případnou pomoc.

Předposlední otázka byla zaměřena na zjištění informovanosti respondentů o tom, jak se podle nich stane člověk obchodovanou osobou. Nejčastěji bylo uváděno pod pohrůžkou násilí (71,5 %), dále špatná finanční situace (69,2 %), podvodem (64,6 %), kvůli drogové závislosti (51,5 %), na podkladě lživého inzerátu (37,7 %), prodá ho rodina (23,1 %) anebo dobrovolně (12,3 %). Uváděná procenta se nerovnjí dohromady 100 %, jelikož se jednalo o otázku s možností více odpovědí.

Autorka Ducháčková (2008) respondentům ze středních škol položila stejnou otázku, akorát odpovědi byly otevřené. Nejvíce respondentů (32,5 %) odpovědělo, že obchodovanou osobou se člověk stane prostřednictvím podvodného nebo násilného jednání. Další skupina respondentů odpověděla: falešnou nabídkou práce (7,7 %), finanční důvody (16 %) nebo neopatrné chování (16 %). Zbytek respondentů uvedlo dobrovolně, jelikož osoba nezná následky anebo nevěděli.

Institut pro kriminologii a sociální prevenci (2004) uvádí, že „nejčastěji oběti podlehnou lživým informacím o typu práce a pracovních podmínkách v zahraničí“ (IKSP,

2004, s. 122). Další způsob, který obchodníci používají, je zabavení dokladů, což v cizí zemi znamená zbavení možnosti volného pohybu. Institut pro kriminologii a sociální prevenci rovněž uvádí metodu, kdy pachatelé vyhrožují obchodovaným osobám, že ublíží jejich rodině a na základě takového jednání obchodované osoby udělají, co po nich pachatel žádá.

Zpráva o stavu obchodování s lidmi (2017) uvádí, jako častý způsob získání osob k obchodování, podvodné agenturní zaměstnávání. Agentury nabízejí lákavé finanční ohodnocení za nenáročnou práci, avšak stane se, že opak je pravdou. Dalším způsobem získávání lidí pro obchodování je najímání lidí z rizikového prostředí (např. lidi bez domova nebo ze sociálně slabšího prostředí). Ze zprávy též vyplývá, že se rozšiřuje fenomén nucených sňatků. Pachatelé si vybírají ženy, které jsou zranitelné, například berou drogy, mají vysoké dluhy, jsou nezaměstnané, nemají kde bydlet anebo pocházejí z prostředí chudoby, z kterého se chtějí vyprostit.

Účelem **závěrečné otázky**, která uzavírá dotazníkové šetření, je zjistit kolik respondentů má zájem získat další informace o problematice obchodování s lidmi. Celkem 63 % respondentů uvedlo, že by další informace chtělo a 36,9 % respondentů o žádné další informace nestojí. Domněnkou je, že o další informace nestojí, protože nechtějí a ne proto, že mají dostatek informací.

Pro účely diplomové práce a pro zhodnocení aktuálního stavu prevence obchodování s lidmi na území České republiky byla vybrána SWOT analýza. Podle Honzíkovej (2017) patří k nejpoužívanějším analytickým metodám a značí zkratku čtyř anglických slov: Strengths (silné stránky), Weaknesses (slabé stránky), Opportunities (příležitosti) a Threats (hrozby).

Tab. 10 - SWOT analýza prevence OSL v ČR

Strenghts – silné stránky	Weaknesses – slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Nízké finanční náklady • Spolupráce složek veřejné správy • Přítomnost mezinárodních a neziskových organizací • Obchodování s lidmi je prioritou orgánů činných v trestním řízení (OČTŘ) 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečná prevence na školách • Nedostatečná informovanost • Špatná spolupráce s pracovníky v sociálně vyloučených lokalitách • Malé množství pravomocně odsouzených pachatelů • Nedůvěra vůči OČTŘ • Vysoká poptávka • Zkreslené informace z médií
Opportunities – příležitosti	Threats – hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Zlepšení prevence na školách • Zlepšení informovanosti • Osvěta s využitím médií • Zkvalitnit informace v médiích • Zlepšit spolupráci s aktéry v sociálně vyloučených lokalitách • Pomoc při hledání práce • Vzdělávání pracovníků veřejné správy • Snížit poptávku 	<ul style="list-style-type: none"> • Chudoba • Sociálně vyloučené lokality • Ignorace problematiky • Porušování lidských práv a svobod • Komplikovanost organizovaného zločinu

Z výše vytvořené SWOT analýzy současného stavu prevence obchodování s lidmi vyplývá mnoho faktů. Mezi **silné stránky** patří nízké finanční náklady. Informační letáky nebo video spoty se dají šířit s pomocí internetu nebo sociálních sítí a náklady jsou minimální. Dalším významným plusem je, že složky ve veřejné správě spolupracují. Ministerstvo vnitra zastává roli národního koordinátora a k němu se postupem času přidávala další ministerstva, např. ministerstvo

zahraničních věcí, ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstvo spravedlnosti, ministerstvo zdravotnictví aj. Ministerstvo zahraničních věcí se angažuje v preventivních aktivitách a na stránkách má doporučení, co dělat před odjezdem za prací do zahraničí. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy spolupracuje s neziskovými organizacemi a má na starost prevenci obchodování s lidmi na školách. Ministerstvo spravedlnosti se taktéž podílí na prevenci a pod jeho záštitou je Probační a mediační služba ČR, která se nejen podílí na prevenci, ale také na pomoci obchodovaným osobám. Ministerstvo zdravotnictví se podílí v oblasti školení zaměstnanců zdravotnických zařízení, ve kterých zaměstnanci mohou přijít do styku s obchodovanými osobami. Jako další silnou stránku lze označit přítomnost mezinárodních a neziskových organizací. Mezi nejaktivnější patří La Strada, Arcidiecézní charita Česká republika, Diakonie českobratrské církve evangelické nebo IOM v Praze. Z těchto organizací je výhradně na obchodování s lidmi zaměřená organizace La Strada, která poskytuje pomoc obchodovaným osobám a působí i v oblasti prevence. Poslední zmiňovanou silnou stránkou je, podle Zprávy o stavu obchodování s lidmi (2017), že trestný čin obchodování s lidmi patří mezi priority orgánů činných v trestním řízení.

Mezi **slabé stránky** prevence obchodování s lidmi v České republice, patří nedostatečná primární prevence na školách. Z průzkumu několika rámcových vzdělávacích plánů ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vyšlo najevo, že v žádném ze zmíněných dokumentů nebyla zařazena prevence obchodování s lidmi. Například prevenci na pražských středních školách vykonávala v roce 2016 La Strada. Dalším negativem je nedostatečná informovanost široké veřejnosti. Mnoho lidí neví, co si pod pojmem obchodování s lidmi má přesně představit, tudíž o tuto problematiku nejeví zájem, a to vede k tomu, že i kdyby se s tímto trestným činem setkali, nenapadne je ho nahlásit příslušným institucím.

Podle Zprávy o stavu obchodování s lidmi (2017) probíhá špatná spolupráce s aktéry působícími v sociálně vyloučených lokalitách, což je problém, jelikož

v sociálně vyloučených lokalitách se může nacházet mnoho potenciálně obchodovaných osob. Lidé ze sociálně vyloučených lokalit se pohybují na hranici chudoby a pokud jim někdo nabídne lukrativní nabídku práce, může se stát, že ji přijmou z důvodu vidiny lepšího života. Další slabou stránkou je malé množství pravomocně odsouzených pachatelů. Mezi důvody může patřit těžká prokazatelnost trestného činu obchodování s lidmi, rovněž je těžké najít svědky a počet přijatých oznámení tohoto činu je velice nízký. S tím souvisí další slabá stránka, a to nedůvěra vůči orgánům činným v trestním řízení. Příčin může být několik, buď orgány činné v trestním řízení trestný čin nevědomky zlehčují, obchodované osoby mají jazykovou bariéru anebo mají obchodované osoby strach, např. ze msty, z neznámého prostředí atd. Slabou stránkou je rovněž vysoká poptávka. Kdyby se zlepšila informovanost zákazníků komerčních služeb, existuje pravděpodobnost, že by se snížila i poptávka po těchto službách. Poslední slabou stránkou jsou média a s nimi spojený problém předávání zkreslených nebo neúplných informací. Jak již bylo zmíněno ve výzkumném šetření, mnoho lidí si převzetí informací z médií, spojuje obchodování s lidmi pouze s hesly jako je prostituce, drogy, mafie apod.

Pro **stanovení příležitostí** se vycházelo ze silných a slabých stránek. Pro zlepšení informovanosti o obchodování s lidmi studentů na školách by byla vhodná efektivní primární prevence. Měl by se klást větší důraz na osvětu široké veřejnosti a popřípadě k tomu využít média, která mají v České republice velkou moc v možnosti předávání informací. Jelikož o televizi, rádio nebo alespoň samotné zpravodajství se zajímá skoro každý Čech. S tím souvisí další z příležitostí, a to zlepšení předávání informací o obchodování s lidmi v médiích.

O zlepšení spolupráce s aktéry v sociálně vyloučených lokalitách se zmiňuje i Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice (2016). Upozorňuje rovněž, že policie zaznamenala až 115 000 osob, které v sociálně vyloučených lokalitách žijí. Je důležité, aby se těmto osobám dostalo sekundární

prevence, jelikož patří do rizikových oblastí. Další příležitostí je pomoc s hledáním práce ať už osobám ze sociálně slabších poměrů nebo obchodovaným osobám při snaze se znovu začlenit do společnosti. Tímto způsobem může zamezit, aby se osoby staly obchodovanými anebo znovu-obchodovanými. V problematice obchodování s lidmi je neméně důležitá role veřejné správy. Proto je podstatné, aby pracovníci veřejné správy měli v této oblasti vzdělání. Protože jakmile se stane, že obchodovaná osoba nebo někdo jiný nahlásí tuto trestnou činnost, musí umět projevit empatii a poskytnout pomoc správným způsobem. Je důležité, aby se obchodované osobě dalo najevo, že jí věří a její problém nezlehčují. Poslední ze zmíněných příležitostí je snaha o snížení poptávky. Jak bylo psáno v teoretické části je třeba vzdělávat potenciální zákazníky komerčních služeb o problematice obchodování s lidmi, aby byli schopni rozeznat situaci, kde se taková trestná činnost odehrává a mohli ji případně nahlásit.

Na základě provedení SWOT analýzy byla do hrozeb zařazena chudoba, s níž úzce souvisí i sociálně vyloučené lokality. Podle českého statistického úřadu bylo v roce 2016 chudobou ohroženo 9,7 % obyvatel ČR. Pro lepší představu jde téměř o každého desátého Čecha. Další hrozba může nastat tehdy, nejsou-li informovanost a osvěta aktivně prosazovány. Následně může dojít k tomu, že problematika začne být ignorována. Další hrozbou je porušování lidských práv a svobod. Je 21. století a otroctví, které bylo dávno zrušeno přetrvává dodnes, akorát v moderní podobě. Práva a svobody, které zaručuje Ústava ČR od roku 1993, jsou náhle ohrožena.

Poslední hrozbou je komplikovanost organizovaného zločinu. Bohužel tato hrozba je těžko řešitelná, jelikož organizovaný zločin je stále více promyšlenější a má tolik vrstev a provázaností, že jen stěží lze určit toho, kdo organizovanou skupinu vede anebo je těžké dokázat dotyčnému vinu.

Na základě provedené SWOT analýzy byla navržena následující **opatření**. Dle zjištěných faktů o primární prevenci na školách je navrhováno, aby primární

prevence obchodování s lidmi byla zařazena do rámcových vzdělávacích plánů všech středních i základních škol. U studentů je toto téma nejvíce aktuální, protože existuje velká pravděpodobnost, že v dnešním globalizovaném světě bude přibývat studentů s potřebou vycestovat do zahraničí.

Dalším doporučením je v problematice osvěty široké veřejnosti aktivněji využít internetu, sociálních sítí a médií. Videí o obchodování s lidmi je relativně dost, jejich problém je minimální šíření. Lidstvo žije ve světě informačních technologií a všechny informace se na internetu či sociálních sítích šíří vysokou rychlostí. Pozitivní v tomto případě je, že takový typ osvěty není finančně náročný. Co se týče využití médií, představa je taková, že by kampaň na boj proti obchodování s lidmi byla podobná jako kampaň „Nemyslíš-zaplatíš!“ pro řidiče motorových vozidel. Protože byla prosazena do televizních reklam, do reklam před videa na internetu a lze se domnívat, že je velmi málo lidí, kteří tuto kampaň neznají.

Rovněž je doporučováno v souvislosti s médii zřídit odborníky na problematiku obchodování s lidmi, aby byly informace ucelené a z hlediska odbornosti správné. Bylo by též prospěšné, aby tato problematika byla více prosazována do zpravodajství a médií obecně. Bohužel média potřebují srdceryvné příběhy, aby problematiku mohla propagovat, avšak v rámci terciární viktimizace není vhodné takové příběhy, kde obchodovaná osoba je pasovaná do role chudinky „oběti“, vysílat.

V neposlední řadě je podstatné o problematice obchodování s lidmi aktivně školit zaměstnance veřejné správy, zaměstnance zdravotnických zařízení a učitele na základních a středních školách, aby své odborné znalosti mohli předávat svým žákům. Rovněž by problematiku měli znát z toho důvodu, aby v případě, že se setkají s obchodovanou osobou mohli dále adekvátně konat a aby věděli, kam ji odkázat pro pomoc.

7 ZÁVĚR

Hlavním cílem diplomové práce bylo komplexně popsat problematiku obchodování s lidmi orientovanou zejména na metody prevence v České republice. Pro účely zjištění kvality prevence bylo provedeno výzkumné šetření formou anonymního dotazníku distribuovaného mezi studenty posledních ročníků náhodně vybraných středních škol z Ústeckého a Jihočeského kraje. Komparací výzkumů této práce s výzkumy podobnými vyplývá, že informovanost studentů se za posledních cca 10 let nezměnila, tudíž ani nezlepšila.

V práci byly stanoveny čtyři hypotézy. Dvě hypotézy byly verifikovány. Šlo o hypotézu 1, kterou se potvrdilo, že více jak polovina respondentů se s pojmem obchodování s lidmi nesešla v rámci školní výuky a u hypotézy 3 bylo prokázáno, že více jak 50 % respondentů za nejčastější formu obchodování s lidmi považuje sexuální vykořisťování. Zbylé dvě hypotézy byly falzifikovány. Hypotéza 2 byla vyvrácena, jelikož se respondenti domnívají, že obchodování s lidmi na území České republiky probíhá. Hypotéza 4 předpokládala, že více jak 75 % respondentů nebude považovat cestování za hranice rizikové a byla vyvrácena o necelé 3 %, tedy 72,3 % respondentů uvedlo, že nespatřuje riziko.

Na základě zpracování diplomové práce lze dojít k závěru, že prevence zaměřená na problematiku obchodování s lidmi je velice důležitá a v České republice nedostačující, především v oblasti primární prevence. Hlavním cílem prevence by mělo být předání, co nejvíce informací ať už studentům na školách, osobám z rizikového prostředí, osobám ze sociálně slabšího prostředí anebo široké veřejnosti. Protože i když obchodovaných osob každý rok přibývá, mluví se o něm minimálně. Informace o novodobém otroctví by měly být sdíleny, jelikož vzdělání a vnímavost lidí vůči této problematice mohou boj proti obchodování s lidmi velmi podpořit. Důležité je nebýt lhostejný.

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ILO – International Labour Organization

SVV – Rada pro spravedlnost a vnitřní věci

OSL – Obchodování s lidmi

OSN – Organizace spojených národů

EU – Evropská unie

OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MV – Ministerstvo vnitra

MZ – Ministerstvo zdravotnictví

UNICEF – United Nations Children's Fund

WHO – World Health Organization

IOM – International Organization for Migration – Mezinárodní organizace pro migraci

UNOCD – United Nations Office on Drugs and Crime

UN – United Nations

OČTŘ – Orgány činné v trestním řízení

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ARONOWITZ, A., 2009. *Human trafficking, human misery: the global trade in human beings*. Westport, Connecticut: Praeger. ISBN 978-0-275-99481-5.
2. BÁRTÍK, P., MIOVSKÝ, M. a kol., 2010. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN. ISBN 978-80-87258-47-7.
3. ČCE, 2009. *Obchod s lidmi, sexuální vykořisťování žen a zneužívání dětí v česko - německém příhraničí: Menschenhandel und sexuelle Ausbeutung von Frauen und Missbrauch von Kindern in der deutsch-tschechischen Grenzregion*. 2. vyd. Praha: Českobratrská církev evangelická. ISBN 978-80-87098-12-7.
4. DISMAN, M., 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0139-7.
5. DUCHÁČKOVÁ, L., 2008. *Informovanost mládeže o obchodu s lidmi – prevence obchodu s lidmi na středním odborném učilišti a na středních školách v Českých Budějovicích*. České Budějovice. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí práce Mgr. Zdenka Čurdová.
6. EUROPOL, 2011. *Trafficking in Human Beings in the European Union*. The Hague: Europol Public informatik.
7. HENDL, J., 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 80-736-7040-2.
8. HOLANOVÁ, K. a kol., 2007. *Instruktažní manuál pro sociální a terénní pracovníky: Obchod s lidmi v ČR*. Praha: Denoc, s.r.o.
9. ILO, 2017. *Global estimates of modern slavery: forced labour and forced marriage*. Geneva: ILO. ISBN 978-92-2-130131-8.
10. IOM, 2007. *Závěrečná zpráva Ministerstvu vnitra České republiky: Prevence obchodu s lidmi – přednášky na středních školách*. Praha.
11. KOCMAN, D., 2002. *Lidská práva v praxi: manuál pro sociální práci s oběťmi obchodu se ženami a dětmi*. Vyd. 2. Praha: La Strada ČR. ISBN 80-239-0186-9.

12. KUBOVIČOVÁ, K., 2009. *Základné informácie o problematike obchodovania s ľuďmi*. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu.
13. KUTÁLKOVÁ, P., 2009. *Možnosti prevencie obchodovania s ľuďmi*. Sociálna prevencia: Informačno-vzdelávací bulletin rezortu kultúry. Národné osvetové centrum, 4 (1), s. 9-11. ISSN 1336-9679.
14. MINISTERSTVO VNITRA, 2016. *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2016-2019*. Ministerstvo vnitra: Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality. Praha.
15. MIOVSKÝ, M., 2012. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Praha: Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze ve vydavatelství Togga. ISBN 978-80-87258-89-7.
16. MVČR, 2016. *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2016-2019*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR.
17. MVČR, 2017. *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2016*. Ministerstvo vnitra: Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality. Praha.
18. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, 2017. *Statistické výstupy PČR*. Ministerstvo vnitra ČR.
19. PRŮCHA, J., MAREŠ J. a E. WALTEROVÁ, 2003. *Pedagogický slovník*. Vyd. 4. Praha: Portál. ISBN 80-717-8772-8.
20. ROTH, V., 2012. *Defining Human Trafficking and Identifying Its Victims: A Study on the Impact and Future Challenges of International, European and Finnish Legal Responses to Prostitution-Related Trafficking in Human Beings*. Boston: Martinus Nijhoff Publishers. ISBN 978-900-4225-879.
21. STRÍTECKÝ, V. a D. TOPINKA, 2013. *Obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování v teorii a praxi*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů. ISBN 978-80-87558-11-9.

22. SVOBODOVÁ, E., 2012. *Trestný čin obchodování s lidmi se zaměřením na problematiku prevence*. Brno. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra trestního práva.
23. *Trafficking in human beings in Central Europe*, 2005. Praha: La Strada. ISBN 80-239-4212-3.
24. TRÁVNÍČKOVÁ, I., 2004. *Obchodování se ženami z pohledu České republiky*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 80-733-8030-7.
25. TRÁVNÍČKOVÁ, I., LUPTÁKOVÁ, M., NEČADA, V. a kol., 2004. *Obchodování se ženami z pohledu České republiky*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
26. UNOCD, 2008. *Toolkit to Combat Trafficking in Persons: Global Programme against Trafficking in Human Beings*. New York: United Nations publications. ISBN 978-92-1-133789-1.
27. VANÍČKOVÁ, E., 2005. *Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování*. Praha: Česká společnost na ochranu dětí. ISBN 80-239-4793-1.
28. WINTEROVÁ, D., 2005. *Zpráva expertní skupiny o obchodování s lidmi*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 80-733-8044-7.

Legislativní a strategické dokumenty

1. Ústavní zák. č. 2 /1993 Sb., Listina základních práv a svobod ve znění pozdějších předpisů
2. Zákon č. 134/2002 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
3. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje

1. Arcidiecézní charita Praha. *Praha Charita* [online]. © 2018 [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: <http://praha.charita.cz/onas/>
2. Cape Town Principles and Best Practices: The Prevention of Recruitment of Children into the Armed Forces and on Demobilization and Social Reintegration of Child Soldiers in Africa. *UNICEF* [online]. 1997 [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: https://www.unicef.org/emerg/files/Cape_Town_Principles%281%29.pdf
3. Forced labour, modern slavery and human trafficking. *International labour organization* [online]. © 1996-2018 [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <http://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/lang--en/index.htm>
4. Forced Marriage Unit Statistics 2017. *Government of the United Kingdom* [online]. 2017 [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/597869/Forced_Marriage_Unit_statistics-_2016.pdf
5. HONZÍKOVÁ, K. SWOT analýza. *Fučík & Partneři* [online]. 2017 [cit. 2018-04-30]. Dostupné z: <http://www.fucik.cz/publikace/swot-analyza/>
6. Child soldiers international: Annual report 2016-17. *Child-soldiers* [online]. 2017 [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://www.child-soldiers.org/Handlers/Download.ashx?IDMF=245a3b5b-83ea-429e-9467-53398f4c4d86>
7. JELÍNKOVÁ, M. Studie: nucená kriminalita v ČR. *Migrace online* [online]. 2014 [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/studie-nucena-kriminalita-v-cr>
8. Kdo jsme. *Diakonie ČCE* [online]. © 2018 [cit. 2018-04-25]. Dostupné z: <https://scps.diakonie.cz/o-nas2/>
9. MARTANOVÁ, V. O primární prevenci rizikového chování. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. 2014 [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/co-je-skolska-primarni-prevence-rizikoveho-chovani>

10. Mezinárodní dokumenty. *La Strada* [online]. © 2015 [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <http://www.strada.cz/cz/mezinarodni-dokumenty>
11. NEVORALOVÁ, M. Primární prevence: Prevence rizikového chování. *Adiktologie* [online]. 2014 [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/70/4538/Prevence-rizikoveho-chovani>
12. O nás. *La Strada* [online]. © 2015 [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: <http://www.strada.cz/cz/o-nas>
13. Obchod s lidmi: definice. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. © 2018 [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-definice.aspx>
14. Obchod s lidmi: Popis situace v obchodu s lidmi. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-popis-situace-v-obchodu-s-lidmi-979350.aspx>
15. Obchod s lidmi: Prevence. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2009 [cit. 2018-04-30]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-prevence.aspx>
16. Počet českých krajanů v zahraničí. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2018-04-25]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/vyrocní_zpravy_a_dokumenty/poskytnute_informace/pocet_ceskych_krajanu_v_zahranici.html
17. Poradna Magdala. *Praha Charita* [online]. © 2018 [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: <http://praha.charita.cz/sluzby/magdala/>
18. Prevence a potírání obchodu s lidmi. *IOM* [online]. © 2018 [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: <https://www.iom.cz/aktivity/prevence-a-potirani-obchodu-s-lidmi>
19. Příjmovou chudobou byl vloni ohrožen téměř každý desátý Čech. *Český statistický úřad* [online]. 2017-04-27 [cit. 2018-04-30] Dostupné z:

<https://www.czso.cz/csu/czso/prijmovou-chudobou-byl-vloni-ohrozen-temer-kazdy-desaty-cech>

20. SHIMAZONO, Y. Bulletin of the World Health Organization: The state of the international organ trade: a provisional picture based on integration of available information. *World Health Organization* [online]. 2007 [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <http://www.who.int/bulletin/volumes/85/12/06-039370/en/>
21. Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2016 [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2016-az-2020.aspx>
22. Trestněprávní legislativa. *La Strada* [online]. © 2015 [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <http://www.strada.cz/cz/trestnepravni-legislativa>
23. Úmluva o nucené nebo povinné práci. *Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky* [online]. [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/files/clanky/1171/029.pdf>
24. Lokality: Spolupráce v lokalitách v rámci KP SVL. *Agentura pro sociální začleňování* [online]. 2017 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: http://www.socialni-zaclenovani.cz/index.php?option=com_k2&id=16&view=item&Itemid=2

10 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Graf 1 - Pohlaví respondentů	41
Graf 2 - Příslušnost ke škole s ohledem na věk respondentů	42
Graf 3 - Příslušnost respondentů ke krajům	42
Graf 4 - Povědomí respondentů o OSL	43
Graf 5 - Zdroj informací respondentů o OSL	44
Graf 6 - Informovanost respondentů OSL	45
Graf 7 - Názory respondentů na OSL v ČR s příslušností ke kraji	46
Graf 8 - Vnímavost respondentů k OSL v jejich okolí	47
Graf 9 - Nejčastější forma OSL ve světě podle respondentů	48
Graf 10 - Nejčastější forma OSL v ČR podle respondentů	49
Graf 11 - Nejohroženější věková skupina OSL podle respondentů	51
Graf 12 - Zájem respondentů o cestu do zahraničí	51
Graf 13 - Účel cesty do zahraničí s příslušností ke škole	52
Graf 14 - Vnímání rizika cesty do zahraničí s příslušností ke škole	53
Graf 15 - Co udělat před odjezdem?	55
Graf 16 - Co udělat před podpisem pracovní smlouvy?	56
Graf 17 - Předpoklady stát se obětí OSL podle respondentů	57
Graf 18 - Zájem respondentů o informace OSL s ohledem na kraj a školu	58
Graf 19 - Počet obchodovaných osob ve světě	59
Graf 20 - Počet obchodovaných osob v ČR	60

11 SEZNAMU POUŽITÝCH TABULEK

Tab. 1 - Poměrové vyjádření získání informací o OSL	44
Tab. 2 - Názory respondentů na výskyt OSL v ČR rozdělené podle krajů.....	46
Tab. 3 - Vnímavost respondentů k OSL v jejich okolí.....	47
Tab. 4 - Nejvyskytovanější forma OSL ve světě dle respondentů.....	48
Tab. 5 - Nejvyskytovanější forma OSL v ČR dle respondentů	50
Tab. 6 - Vnímání rizika cesty do zahraničí s ohledem na druh školy.....	53
Tab. 7 - Vnímání rizikovosti respondentů o cestě do zahraničí.....	54
Tab. 8 - Počet obchodovaných osob ve světě	58
Tab. 9 - Počet obchodovaných osob v ČR.....	60
Tab. 10 - SWOT analýza prevence OSL v ČR	77

12 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 - Dotazník.....	93
Příloha 2 - Leták – práce v zahraničí.....	97
Příloha 3 - Dodržuj zásady a ve světě se neztratíš!.....	99

Příloha 1 - Dotazník

Vážený studente, vážená studentko,

dovolte mi Vás požádat o spolupráci ve formě vyplnění předloženého dotazníku. Jmenuji se Nela Manučarjanová, jsem studentkou posledního ročníku magisterského studia v oboru Civilní nouzové plánování na Českém vysokém učení technickém (ČVUT) v Praze.

Dotazník je anonymní a poslouží jako podklad pro moji Diplomovou práci na téma „Metody prevence obchodování s lidmi na území České republiky“. Dotazník bude využit pouze pro akademické účely a nikdo jiný k němu nebude mít přístup.

Vyberte jednu odpověď a tu následně označte. U některých otázek je možné vybrat více možností. U otázek, které mají na výběr odpověď jiné, prosím na volný řádek vypište svoji vlastní odpověď. Na otevřené otázky, tedy otázky bez možnosti výběru, prosím stručně vypište svoji odpověď.

Velice děkuji za Váš čas a spolupráci

Bc. Nela Manučarjanová

1. Pohlaví:

- muž
- žena

2. Věk:

- 18
- 19
- 20
- Jiné: _____

3. Škola:

- Střední odborné učiliště – zakončené výučním listem
- Střední odborná škola – zakončená maturitní zkouškou

- Gymnázium
- Jiné: _____

4. Kraj, ve kterém studujete:

- Ústecký
- Jihočeský

5. Setkal(a) jste se někdy s pojmem OBCHOD S LIDMI?

- ano
- ne

6. Pokud ano, kde? (můžete vybrat více možností)

- ve škole
- v televizi
- na internetu
- na sociálních sítích
- mezi kamarády
- jiné: _____

7. Co se Vám vybaví, když se řekne OBCHOD S LIDMI?

8. Myslíte si, že se v ČR obchoduje s lidmi?

- ano
- ne
- nevím

9. Myslíte si, že by se ve Vašem okolí mohly vyskytovat osoby, které se staly obětmi obchodu s lidmi?

- ano
- ne
- nevím

10. Jaká forma obchodování s lidmi je podle Vás ve světě nejčastější?

- sexuální vykořisťování a nucená prostituce
- nucené sňatky
- nucená práce
- obchod s orgány
- jiné: _____

11. Jaká forma obchodování s lidmi je podle Vás v ČR nejčastější?

- sexuální vykořisťování a nucená prostituce
- nucené sňatky
- nucená práce
- obchod s orgány
- jiné: _____

12. Jaké věková skupina je podle Vás v ČR nejvíce ohrožená?

- do 15
- 15-17
- 18-20
- 21-29
- 30 a více

13. Chtěl(a) byste vycestovat do zahraničí?

- ano
- ne
- nevím

14. Pokud ano, za jakým účelem?

- práce krátkodobá
- práce dlouhodobá
- naučit nebo zlepšit jazyk
- za poznáním
- jiné: _____

15. Pripadá Vám cestování za hranice ČR rizikové?

- ano
- ne
- nevím

16. Co je podle Vás nejdůležitější udělat před odjezdem do jiné země?

- informovat rodinu nebo někoho blízkého o cíli cesty
- domluvit si s někým blízkým pravidelné kontaktování
- zjistit základní informace o cílové zemi a místu pobytu
- udělat si kopie dokladů
- jiné: _____

17. Co je podle Vás nejdůležitější udělat před přijetím práce ať už v ČR nebo v zahraničí?

- pročíst smlouvu a zkontrolovat náplň práce
- informovat se o mzdě

- nepodepisovat nic, čemu nerozumím
- informovat se o místu práce
- pokud budete pracovat pod agenturou, ověřit si ji
- jiné: _____

18. Jak se podle Vás stane člověk obětí obchodu s lidmi?

- dobrovolně
- pod pohrůžkou násilí
- podvodem s příslibem lepší budoucnosti
- na základě lživého inzerátu
- špatná finanční situace
- rodina ho prodá
- drogová závislost
- jiné: _____

19. Měl(a) byste zájem získat více informací o obchodu s lidmi?

- ano
- ne

NABÍZÍME PRÁCI V ZAHRANIČÍ
Nadprůměrné výdělky!!!
Skvělý kolektiv!
Možnost zdokonalit se v cizím jazyce!

736 105 597
736 105 597
736 105 597
736 105 597
736 105 597
736 105 597
736 105 597
736 105 597
736 105 597
736 105 597
736 105 597
736 105 597
736 105 597
736 105 597
736 105 597
736 105 597

Jedeš pracovat do zahraničí?

Otrhni a schovej si kartičku z tohoto letáku. Jsou na ní důležitá telefonní čísla, která se Ti v případě nouze mohou hodit.

I am here against my will,
please contact the Embassy of the Czech Republic.
Ich bin hier gegen meinen Willen,
rufen Sie bitte die Botschaft der Tschechischen Republik an.
Je suis ici contre ma volonté,
merci de contacter l'Ambassade de la République tchèque.
Mi trovo aquí contra la mia voluntat,
vi prego di avvertire l'Ambasciata della Repubblica Ceca.
Estoy aquí contra mi voluntad.
Contacten, por favor, con la Embajada de la República Checa.
Jag är här mot min vilja,
var vänlig och ring till Tjeckiska republikens ambassad.
Είμαι εδώ παρότι τη θέλησή μου,
παρακαλώ τηλεφωνήστε στην Τσεχική Πρεσβεία.
私も、自分の意志に反してここに連れて来られています。
子と共和国大使館に電話していただけませんか。

sa sicutuor (W) | si | aureu | (W) | et | fr | uaur

Podobně vypadal nzerát, na který jsme s Petrou odpověděly. Vlastně jsme něco podobného delší dobu hledaly. Jako vyučené servírky, které uměly celkem obstojně německy, jsme si chtěly slušně vydělat, užít si sluníčka a máče, případně se trochu naučit jazyk. Prostě využít dobu, kdy jsme mladé a svobodné. Tak jsme se vydaly za prací do Španělska. Po příjezdu nás čekal sympatický muž, který nás pozval k sobě domů a nabídl nám ubytování. Ve svém domě nás však zavlel, vyhrožoval nám, bil nás, mučil a nutil k prostituci.

Při vši smůle jsme měly velké štěstí. Podařilo se nám utéct a kontaktovat španělskou policii. Policie zahájila vyšetřování případu a my byly umístěny do azylového domu. Hrozně jsme chtěly domů. Jenže jsme neměly žádné peníze. Opět nám pomohla španělská policie a množství dalších lidí – konzul ČR ve Španělsku, Ministerstvo vnitra, nevládní organizace La Strada a Mezinárodní organizace pro migraci (IOM Praha).

Přemýšláš... Nastaň se obětí obchodování s lidmi!

Před odjezdem za prací do zahraničí zkus vedle výděлку myslet i na své vlastní bezpečí:

- obstaraj si co nejvíce informací o daném zaměstnání, pracovních podmínkách a také o zprostředkovateli (poptej se po referencích, zkus třeba i Internet); zjisti si podmínky zaměstnávání v cílové zemi
- důkladně prostuduj pracovní smlouvu, předtím než ji podepíšeš – měla by obsahovat všechny náležitosti (druh práce, podmínky, místo výkonu, data nástupu a ukončení apod.); pokud je psána v cizím jazyce, neváhej a nech si ji odborně přeložit
- zjisti si přesné podmínky rozvázání pracovního poměru při nedodržení smlouvy
- nestyď se zprostředkovatele či zaměstnavatele na cokoli zeptat – pokud jsou odpovědi vyhýbavé nebo nekonkrétní, ještě jednou zvaž tuto nabídku
- domluv se na pravidelném kontaktu s blízkou osobou doma
- pokud máš pocit ohrožení, informuj pro jistotu svou kontaktní osobu
- dohodni si heslo pro případ nouze – např. pokud začneš mluvit nebo psát o dědečkovi Kabátkovi, má kontaktovaná osoba vyhledat pomoc
- doma zanech fotokopii své pracovní smlouvy, pasu, svoji aktuální fotografii a také adresu místa svého pobytu
- pokud to bude možné, jeďte ve dvou
- zajisti si zdravotní pojištění po dobu pobytu mimo Českou republiku
- informuj se u svého mobilního operátora o podmínkách volání ze zahraničí; měj kredit v dostatečné výši, alespoň pro zasílání SMS zpráv
- pokud možno, nech si vyplácet mzdu na účet, nikoliv hotově
- svůj cestovní pas měj pod kontrolou, nikdy ho nikomu nedávej ani „nepůjčuj“, fotokopii svého pasu měj u sebe na bezpečném místě, odděleně od pasu – třeba v peněžence
- zjisti si a měj u sebe důležitá čísla a kontakty (české velvyslanectví, help centrum, tísňové volání v dané zemi), na které se můžeš při jakýchkoliv problémech obrátit
- jestli svého zaměstnavatele nebo zprostředkovatele dobře neznáš, nepřijímej od něj žádné půjčky nebo dárky
- při odjezdu měj u sebe alespoň nějakou nezbytnou finanční hotovost
- nezapomeň si přibalit slovník nebo konverzaci

Bezplatné poradenství před cestou za prací do zahraničí získáš na SOS a info lince La Strady: +420 222 71 71 71 nebo na internetu: www.strada.cz

Jedeš pracovat do zahraničí?

Odrhni a schovej si kartičku z tohoto letáku. Jsou na ní důležitá telefonní čísla, která se Ti v případě nouze mohou hodit.

ZASTUPITELSKÉ ÚŘADY ČESKÉ REPUBLIKY V ZAHRANIČÍ

Embassy of the Czech Republic (Washington)	001202/2749103
Embajada de la República Checa (Madrid)	0034/913531880
Tjeckiska ambassaden (Stockholm)	0046/(0)8/4404210
Embassy of the Czech Republic (London)	004420/72431115
Embassy of the Czech Republic (Dublin)	00353/(0)1/6681281
Ambasciata della Repubblica Ceca (Roma)	0039/06/3609571
Botschaft der Tschechischen Republik (Berlin)	0049/(0)30/22638189
Botschaft der Tschechischen Republik (Wien)	0043/(0)1/89958111
Ambassade van de Tjechische republiek (Hongkong)	003170/3130018
子二共和国大使馆 (Tokio)	00813/34008122
Η Προσβελια της Τσεχικής Δημοκρατίας (Athens)	0030210/67 25 332

© 2005, Ministerstvo vnitra
Tisk: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. s. r. o., Bartolomějská 4, 119 01 Praha 4

Příloha 3 - Dodržuj zásady a ve světě se neztratíš!

Dodržuj tyto zásady a ve světě se neztratíš

- jakmile dorazíš na místo, kontaktuj své blízké a sděl jim adresu a telefon svého bydliště (pracoviště)
- se svými blízkými udržuj pravidelný kontakt, domluv si s nimi heslo, které použiješ v případě nouze, např. „letos se přemnožili slimáci“, což bude signalizovat, že něco není v pořádku
- po příjezdu si zjisti tísňová čísla dané země a pořď si místní telefonní kartu
- ubytuj se za vlastní peníze, nepřijímej nabídky ubytování či půjčení (darování) peněz od zaměstnavatele (zprostředkovatele)
- než podepíšeš pracovní smlouvu, pořádně ji prostuduj, zvláště pak podmínky ukončení práce při nedodržení podmínek smlouvy
- originál pracovní smlouvy si nech u sebe, střež ho jako oko v hlavě
- v případě, že zaměstnavatel nechce pracovní poměr ukončit a nutí Tě dál nedobrovolně pracovat, obrať se na HELP centra nevládních organizací nebo na české velvyslanectví v dané zemi
- odmítni každou pracovní nabídku, která je podezřele lákavá
- v žádném případě neodcházej za účelem smluvení pracovních podmínek s osobou, kterou neznáš, k ní domů, případně do hotelového pokoje
- pas, peníze a doklad o zdravotním pojištění měj pod kontrolou – nikomu je nedávej ani „nepůjčuj“
- když pas ztratíš, kontaktuj české velvyslanectví v dané zemi
- když Tě okradou, bez váhání se obrať na místní policii
- požaduje-li po Tobě zaměstnavatel činnost, která není v pracovní smlouvě, nenech si to líbit
- pokud se dostaneš do problémů, neváhej kontaktovat někoho doma, velvyslanectví nebo konzulát, policii, nevládní organizaci v zahraničí nebo v ČR

© 2006, Ministerstvo vnitra
Tisk: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. s., Bartoškova 4, 143 01 Praha 4

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky, 2009.